

LETENYE VÁROS

TELEPÜLÉSTERVÉHEZ

2026.

MŰEMLÉKVÉDELMI ÉS ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

KÉSZÍTETTÉK:

Művi értékvédelem:

Fercsák Ágnes

okl. településmérnök TT 20-0277

Bakucz András

okl. építész tervező művész
építész vezető tervező É/1 18-0237
műemlékvédelmi szaktanácsadó BME 9102.

Nemes András

művészettörténész örökségvédelmi (műemléki) szakértő
MÉK szakértői szám: 21-0072

Régészeti értékvédelem:

Simmer Livia

régész

szakértői engedélyszám: 18-002

Tartalom

1.	Örökségvédelmi vizsgálat.....	3
1.1.	A település történeti leírása (a történeti település- és tájszerkezet alakulása, a történeti településmag).....	3
1.2.	A település régészeti örökségének felmérése újonnan beépítésre szánt területnek kijelölt terület esetén terepbejárással	13
1.3.	A védett műemléki értékek települési értékleltára, értékkataszter	36
1.3.1.	a világörökségi, és a világörökségi várományos helyszínek és területek	36
1.3.2.	az országos építészeti örökség elemei.....	36
1.3.3.	a védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és a nyilvántartott régészeti lelőhelyek	39
1.4.	A helyi építészeti örökség települési értékleltára, amely értékkataszterben az önkormányzati főépítész által meghatározottak szerint tartalmazza a helyi építészeti örökség országos vagy helyi védelemre méltó elemeit	40
1.4.1.	településszerkezet	40
1.3.4.	telekstruktúra és az utcavonal-vezetés	42
1.3.5.	utcakép vagy utcakép részlet.....	43
1.3.6.	egyéb településkarakter elemek	50
1.3.7.	építményrészlet vagy az alkalmazott anyaghasználat, tömegformálás, homlokzati kialakítás	52
1.3.8.	táj- és kertépítészeti alkotás, egyedi tájérték, növényzet.....	67
1.3.9.	szobor, képzőművészeti alkotás, utcabútor	69
2.	A rendezés során tervezett változások hatáselemzése	89
2.1.	A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változások ismertetése	89
2.2.	A 2.1. pontban szereplő változások hatásai	89
2.2.1.	a régészeti örökségre.....	89
2.2.2.	a történeti településre, település- és tájszerkezetre.....	90
2.2.3.	a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre	90
3.	Értékvédelmi terv.....	90
3.1.	az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények.....	90
3.2.	az önkormányzati feladatok meghatározása	91

1. Örökségvédelmi vizsgálat

1.1. A település történeti leírása (a történeti település- és tájszerkezet alakulása, a történeti településmag)

Letenye város Zala vármegye délnyugati határán, Nagykanizsától 22 km-re keleti irányban, a Mura folyótól északra található. Az M7-es autópálya és az M70-es autótú déli irányban kerüli a várost, a 7-es főút a település határában működő határátkelőnél ér véget. Letenye 1989-ben kapott városi rangot, ezért a történeti leírásban többször faluként fogunk rá hivatkozni, valamint helyenként a hozzá csatolt településeket – Béc (1929) és Egyeduta (1935) – külön említjük meg.

Északon Zajk és Kistomács, nyugaton Murarátka, keleten Becsehely, délen pedig Horvátország határolja. Határa 4159 ha, változatos, erdők és szőlők veszik körül a jellegzetes dombos zalai lankákon. A települést a Béci-patak szeli át, ami a Murába ömlik. A község tájféldrajzi értelemben a Zalai-dombvidéken belül, az Egerszeg–Letenyei-dombság nevű kistáj települése. A kistáj határait a nyugatról a Kerka-vidék és a Göcsej dombsági tájai, északról a Felső-Zala-völgy, keletről a Principális-völgy, délről pedig a Mura bal parti síkja jelentik. A táj jellegét a meridionális völgyek és a dombsági hátságok rendszere adja meg. Ezekben a völgyekben gyakran találhatók mocsarak és lápok, melyek nem kedveznek a megtelepedésnek, ezért a települések völgyközi hátság lábánál és a dombhátságokon alakultak ki. A völgytalpakat rétként és legelőként, a lankás lejtőket szántóként használták. A nagy csapadékmennyiség miatt létrejövő barna erdőtalajokon és barnaföldeken sűrű erdők, jellemzően bükkösök alakultak ki. Az észak-déli irányú völgyek meghatározták a dombvidék vízhálózatát is: a felszíni vizek a Mura folyóba tartanak, ami a Dráva leghosszabb mellékfolyója.¹

A táj erős tagoltságát az is kifejezi, hogy kialakultak a mindennapi élethez kapcsolt („megélt”) tájak fogalmai és a néprajzban használatos elnevezései: Őrség, Hetés vagy Göcsej, mely utóbbit keletről és délről határolja a szóban forgó terület. Az így megvont határok azonban nem merevek, ezért elmondható, hogy a Göcsejben feltárt néprajzi anyag egész Délnyugat-Dunántúlra jellemző, s a keletre eső zalai települések népi kultúráját is reprezentálja.²

A vármegye az aprófalvas térségek közé tartozik, tehát bővelkedik az 500 fő alatti lakosú aprófalvakban, ahol a lakosság 13%-a él. A letenyei járásban az aprófalvak a települések 53,6 %-át teszik ki.³

A település neve szláv eredetű, alapszava a *léto*, vagyis a nyár mint évszak.⁴ A település első ismert okleveles említése 1347-ből származik.⁵

Honfoglalás előtti idők

Letenye őskori és római kori történetéről nem rendelkezünk pontos adatokkal, de már ezekben a korai időszakokban is lakott volt. Bronzkori nyomokat a Letenye-Szentkeresztdombon feltárt Árpád-kori falu helyén találtak. Előkerült a település temetőjéből egy stájer márványból készített egyszerű oltár, amelyet Caius Julius Flavianus állíttatott a leányának, Faustinának. A honfoglalást megelőzően késői avar és szláv népek lakták. A régészek feltártak itt egy későavari kori avar-szláv temetőt, amelyből a bronzművesség, kovácsmesterség és a gyöngyöntés hagyományainak szinte teljes megsemmisülésére következtethetünk.⁶

¹ MEZŐSI Gábor 2011, 277-278. MEZŐSI Gábor (2011): Magyarország természetföldrajza. Bp. Akadémiai Kiadó.

² KÓSA László–FILEP Antal 1978, 100-101. KÓSA László–FILEP Antal (1978): A magyar nép táji-történeti tagolódása. (Néprajzi tanulmányok) Bp. Akadémiai Kiadó.

³ BALOGH András 2004, 113-117. BALOGH András (2004): Az aprófalvasodás idő- és térbeli sajátosságai Magyarországon. In: Abonyiné Palotás Jolán–Komarek Levente (szerk.): 40 éves a Szegedi Tudományegyetem Gazdaság-és Társadalomföldrajzi Tanszék. Szeged. SZTE Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék. 113–120.

⁴ KISS Lajos 1980, 378. KISS Lajos (1980): Földrajzi nevek etimológiai szótára. Bp. Akadémiai Kiadó.

⁵ CSÁNKI Dezső 1897, CSÁNKI Dezső (1897): Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában. III. kötet. Bp. Magyar Tudományos Akadémia. Arcanum Digitális Tudománytár.

⁶ Letenye város története a Wikipédián Online tartalom: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Letenye> Letöltés ideje: 2023.11.03.

Középkor

A honfoglalást követően a településen és annak tágabb területén továbbra is jelentékeny számú népesség él. A honfoglaló magyarok ezen a vidéken határőrizetre rendezkedtek be, ezért a területre a velük érkező idegen, ún. „csatlakozott” vagy „segédnépeket” telepítették be. Erről a XII-XIII. századi oklevelekben előforduló helyiségnévekből következtethetünk. Egyes források szerint például Becsehely – azelőtt Bekcsény – török eredetű név, mert a bekcsi szó törökül őrt jelent.⁷ Ezek a török eredetű helynevek a besenyő nép és településeik, vagyis határőrfaluk jelenlétét erősítik.⁸ A besenyőknek jelentős kiterjedésű telepei voltak errefelé (pl.: Hetés), de a XII. század végére teljesen elmagyarosodtak. A Zala Vármegyén keresztülhúzódnó gyeplővonal a Mura Letenyétől délre eső részétől indult északkeleti irányba, majd Bánokszentgyörgy térségében északnyugatra fordulva a Kerka mocsaras, lápos árterületén áthaladva Csesztreg és Ramocsa érintésével áthaladt a vasi határon.⁹ Az egyik őrzött átjáró, vagyis „gyepűkapu” Murarátka és Letenye között lehetett.¹⁰

Letenye és Egyeduta is lakott volt már a korai Árpádok idején. A Rákóczi utcában egy építkezésen XI. századi sírokra bukkantak, Szentkeresztombon a hatvanas években egy XI-XII. századi román stílusú körtemplom maradványait találták meg, de Letenye Fő terén is állhatott egy kora Árpád-kori templom.¹¹

Az 1347-es oklevélből – ahol először említik Letenyét – megtudhatjuk, hogy Felsőindvai Széchy II. Miklós bán özvegye és fiai a letenyei úti „szárazvámot” valamint a béci földeket visszaadják Bécz István fiának, Mátyásnak és egy rokonának. 1366-ban I. Lajos adománylevelében beiktatta Széchy Miklós szlavón bánt és fivérét Letenye, Csátár, és Hergyó birtokokba. Egy év múlva a település szerdai hetivásárt rendezhetett. 1380-ban Béc birtoka is a bán tulajdonába került, miután a Bécz család örökös nélkül maradt.¹²

Mátyás király uralkodása a vármegye fénykorát jelenti. A központi királyi hatalom megszilárdulása a többi megyéhez hasonlóan Zalában is a gazdasági élet fellendülését eredményezte, mezővárosok kialakulása, vásárok, építkezések mutatják a konjunktúrát.¹³

1507-ben a település akkori birtokosa Szécsi Tamás vasi főispán nem fizette meg a tizedet, ezért a káptalan perbe fogta a személynök előtt.¹⁴

Újkor

Az 1531-es összeírásból megtudjuk, hogy a török már a Mura menti falvakat végigdúlta. Letenyén és akkori tartozékain 97 adóztatható jobbágyportát találunk. A törökkel szemben az udvarházak megerősítésével próbáltak védekezni – Letenye castellumáról 1533-ban olvashatunk először.

1541-ben a Széchy-örökösök megegyeznek a birtokrészek felosztásáról. A dokumentumból kiderül, hogy ekkor Letenyén már 16 pusztát telket számoltak össze. A török gyakran pusztította a vidéket, 1548-ban Letenyén, Szentgyörgyön, Csitáron, Bécen, Egyedután és Hergyón együttesen 85 lakott, 63 elpusztított, 45 szegény, 20 elhagyott és 4 új portát írtak össze, 1566-ban az adószedők azt jelentették, hogy mindenütt csak üszkös romokat találtak.¹⁵

⁷ PÁLDY Róbert 1938, 23–24. PÁLDY Róbert (1938): Délzala. In: Kelet Népe Féja Géza és Szabó Pál (szerk.) IV. évf. 7. 23–33.

⁸ HERÉNYI István 2000, 109–110. HERÉNYI István (2000): Helytörténeti lexikon 800–1400: Magyarország az Árpádok és az Anjouk korában. Velem. Magánkiadás.

⁹ BÍRÓ Friderika 2003, 11. BÍRÓ Friderika (2003): A szegek világa. Göcsej néprajza a 18–20. században. Zalaegerszeg. Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága.

¹⁰ VÁNDOR László 1996, 12. VÁNDOR László (szerk.) (1996): Képek 1100 esztendő zalai történeteiből. Zalaegerszeg. Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága.

¹¹ KERECSÉNYI Edit – TÓTH Oszkár 1992, 9–10. KERECSÉNYI Edit – TÓTH Oszkár (1992): Letenye története. Letenye. Letenye Városi Önkormányzat Polgármesteri Hivatal

¹² KERECSÉNYI Edit – TÓTH Oszkár 1992, 12.

¹³ BILKEI Irén 2009, 23–24. BILKEI Irén (2009): Adatok Zala megye Mátyás-kori történetéhez. In: Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Philosophica. 2. 23–40

¹⁴ Zala megye helytörténeti lexikona. Kézírtas regesztagyűjtemény. 1960-as évek. Zala Megyei Levéltár.

¹⁵ KERECSÉNYI Edit – TÓTH Oszkár 1992, 15–17.

1568-ban Kanizsa végvár lett, de a török szorítás nem enyhült, így a letenyéiek 1588-ban vállalták, hogy adót fizetnek a töröknek, de ennek ellenére érhatték újabb támadások. Kanizsa 1600-ban elesett, a források Letenyét ekkor már csak lakatlan pusztának nevezték.¹⁶

A XVII. század elején kezdett a terület újból benépesülni. A letenyéiek ebben az időben sokat szenvedtek a végváriaktól és Zrínyiek muraközi jobbágyaitól: sokféle munkára erőltetik őket és újra meg újra megsarcolják a környéket. 1646-ban segítségért fordultak a Batthyány családhoz, de nem sikerült változást elérniük.¹⁷

1684-ben gróf Széchy Péter Vas megye főispánja és Kőszeg várának örökös ura – felmérte a települések és a gazdaságok állapotát. Letenye elvesztette mezővárosi rangját, csak „villa”-nak, azaz falunak nevezték. Széchy Péter halála után Lipót császár gróf Kéry Ferenc tábornoknak adományozta az uradalmat. Kéry azonban tiszttábor volt azzal, hogy a török ellen folyó felszabadító háború nem kíméli a vidéket, mivel Kanizsa ostromát meg sem kísérelték, hanem az őrség kiéheztetésére törekedtek. A dunántúli főkapitány elrendelte, hogy a Zala folyótól délre élő falvak lakosai hagyják el a vidéket, hogy mindent felgyűjthassanak. Kéry meg sem kezdte a gazdálkodást, hanem 1690-ben eladták Szapáry Péternek.¹⁸ A faluban „6 népes jobbágyház” található a korábbi 16 helyett, szőlő Béc és Letenye határában található, amit ismét elkezdtek megművelni, a többi területet erdő borítja. Rétjük nincs, szénát az erdőben kaszálnak. Szapáry Péter halála után, fia Péter különböző kedvezményekkel megpróbálta benépesíteni az uradalmat. 1715-ben hallunk utoljára Szentgyörgy faluról: beolvadt Letenyébe.

A XVIII. század folyamán az uradalom prosperálni kezdett, Letenye és Egyeduta sűrűn benépesült. Letenyén 1770-ben 123 család élt, 597 lakossal, köztük 1 mészáros, 1 kőműves, 1 molnár, 2 csordás, 2 tégláégető, uradalmi juhászok, kanász és örök. Gabonát, kukoricát, szőlőt termelnek, dohányuk nincs. A település erdővel, legelőkkel, szőlőhegygel, malommal kocsmával rendelkezik, mivel közúton fekszik szekerezésből keres. Letenyén földesúri vámszedőhely van, a lakosokat a katonai átvonulások terhelik.¹⁹

A XVIII. sz. végén Vályi András feljegyezi, hogy „Elegyes mező Város Szala Várm. földes Ura G. Szapáry Uraság, lakosai katolikusok, fekszik Szala Egerszeghez nem meszsze, határja termékeny, más külömbféle javak is vannak”.²⁰

A település jogállását illetően, hogy mikor nyerte vissza mezővárosi rangját, nem pontosak az ismereteink 1805-ben helyenként még faluként, 1819-ben és ezt követően városként tartották számon.²¹

¹⁶ KERECSENYI Edit – TÓTH Oszkár 1992, 20.

¹⁷ Zala megye helytörténeti lexikona. Kézírtas regesztagyűjtemény. 1960-as évek. Zala Megyei Levéltár

¹⁸ KERECSENYI Edit – TÓTH Oszkár 1992, 22.

¹⁹ Zala megye helytörténeti lexikona. Kézírtas regesztagyűjtemény. 1960-as évek. Zala Megyei Levéltár

²⁰ VÁLYI András (1796-1799.): Magyar Országnak leírása. 1-3. köt. Online tartalom: Arcanum Digitális Tudománytár.

²¹ KERECSENYI Edit – TÓTH Oszkár 1992, 46.

1. Letenye az Első katonai felmérésen 1782-1785. - Forrás: <https://maps.arcanum.com>

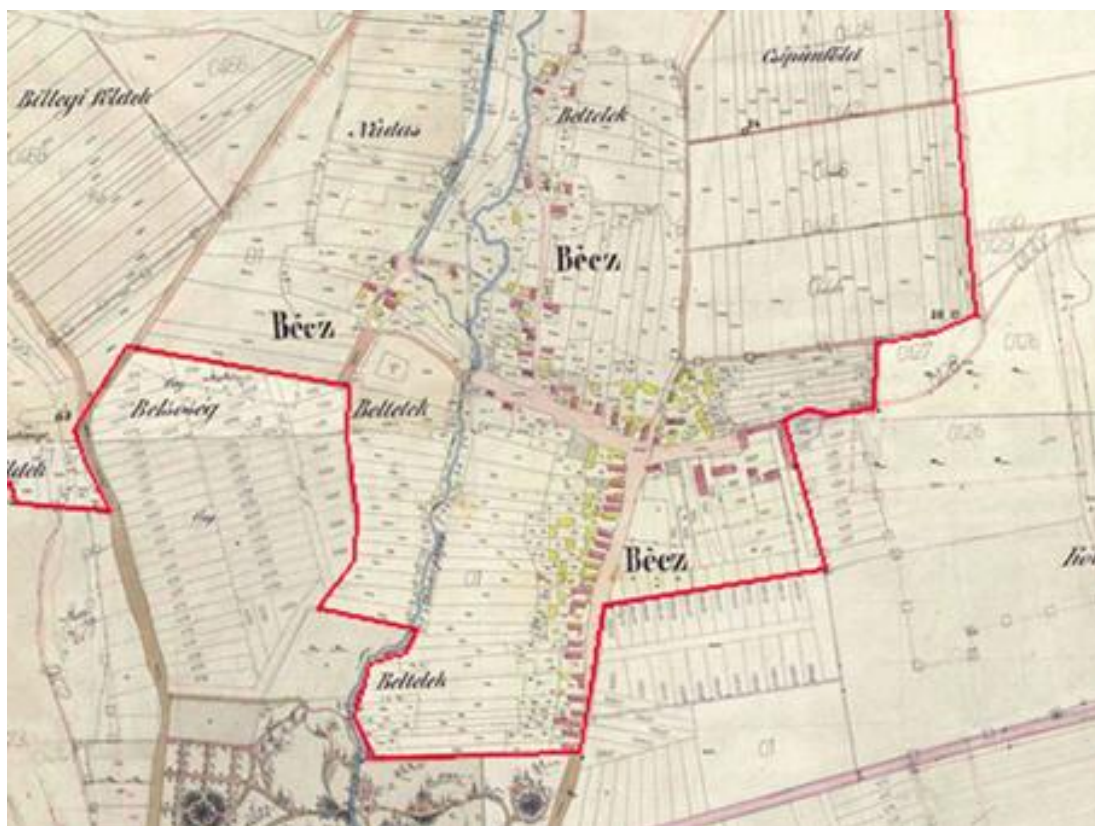
2. Letenye a Második katonai felmérésen 1819-1869. - Forrás: <https://maps.arcanum.com>

Az Első katonai felmérés térképén Lettenye névvel látjuk a települést. Házai az utak mellé települtek, azonban a patak kettéosztja a település szerkezetét valamint meghatározóak a terület domborzati adottságai és a Mura ártere. A Béci-patakon a két helyen felduzzasztott vízfelület mellett két vízimalmot látunk, valamint a település északkeleti csücskében felfedezhető a templom, a kastély, keleti oldalán pedig a temető. Egyeduta elágazó útifaluként jelenik meg a térképen, Béc halmazos szerkezetet mutat.

1785-ben Letenye plébániát kapott, melyhez 5 filia tartozott. Templomát 1765-ben kezdték építeni, és a Béc-en lassan romossá váló plébániatemplom szerepét vesz át.²²

A Második katonai felmérésen már látjuk Letenye mai településközpontját és az É-D-i irányú mai Kossuth Lajos utcát. Erre az utcára merőlegesen keleti és nyugati irányból kötnek be a kisebb utcák. A központ északi határán látjuk a kastélyt, mögötte parkkal. A patak vonala már szabályozott és a település déli oldalán is a feltöltött és lecsapolt árterületeket látjuk, a Mura kanyargós vonala eltűnt. Új elem a településtől északra látható szőlőhegy, a gerinceken húzódó utcákkal és az út mellett sorakozó pincékkel. Egyedután az út mentén szabályosan sorakoznak a házak, fésűs beépítéssel. Béc is szabályosabb képet mutat, de a domborzati viszonyokhoz való igazodás adja meg az utcák vonalvezetését.

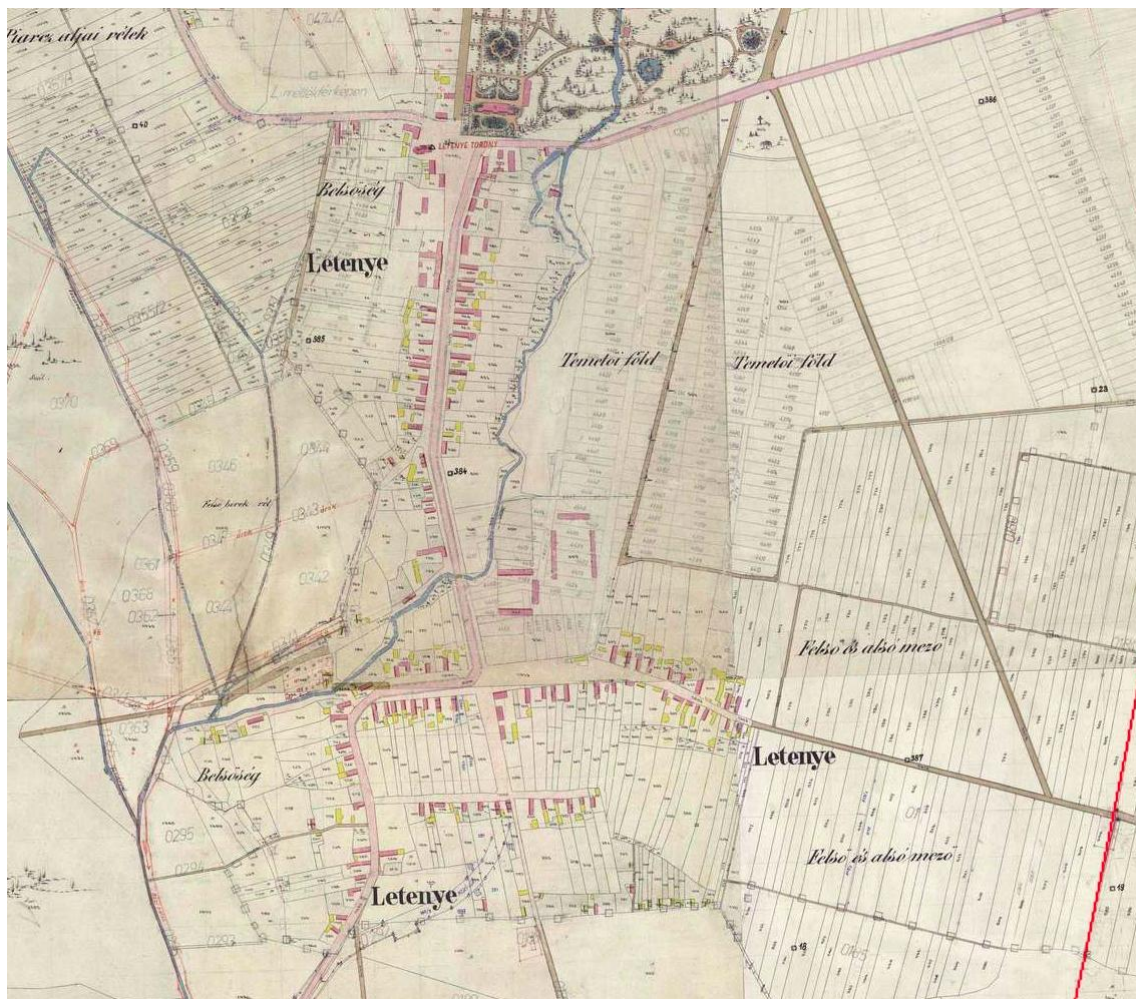
1811-ben a Canonica Visitatio idején a hívek száma 520, a nem gyónóké 62. Fényes Elek 1851-ben feljegyzí: "magyar mező-város, Zala vmegyében, Mura mellett: 688 kath., 7 zsidó lak. Az 1826-dik tűz óta egyenes vonalban épült. Kath. paroch. templom. Urasági kastély. Tehenészet, országos-vásár. Határja sok javakkal bővölködik; terem jó buzát, sok dohányt, dinnyét, gyümölcsöt, bort. Erdeje, legelője tágas, a honnan mind a ló, mind a marha, és juhtenyésztés szép divatjában van. F. u. gr. Szapáry nemzetség. Kanizsához 2 óra."²³

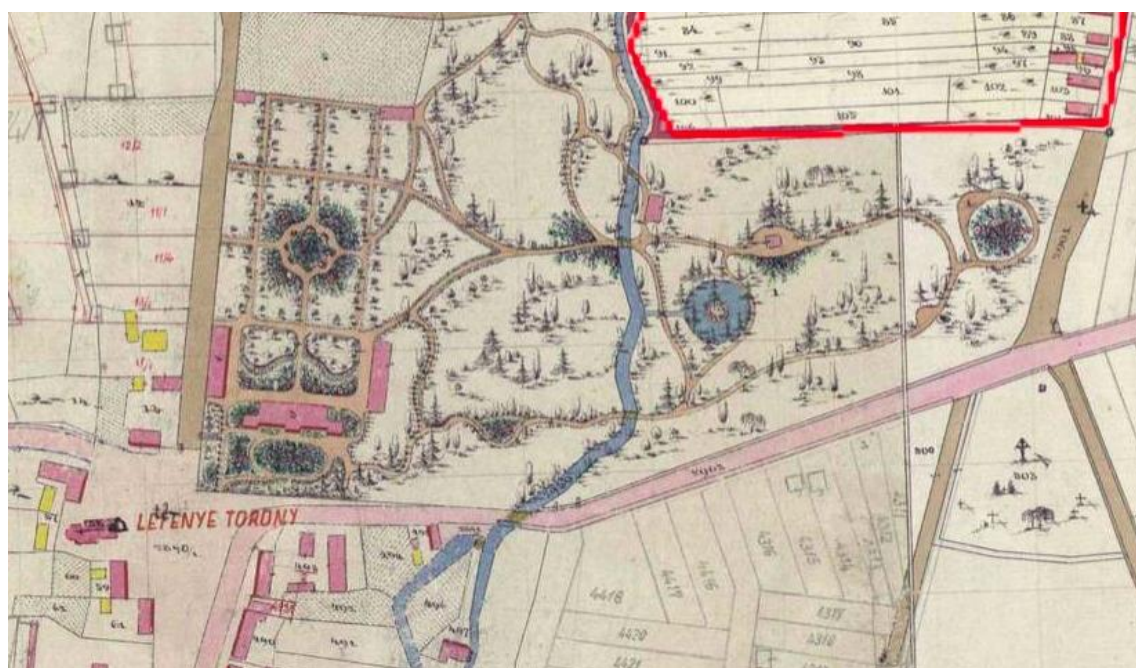
3. Letenye / Béc kataszteri térképe 1864. - Forrás: <https://maps.hungaricana.hu>

²² Zala megye helytörténeti lexikona. Kéziratos regesztagyűjtemény. 1960-as évek. Zala Megyei Levéltár

²³ FÉNYES Elek (1851): Magyarország geographiai szótára, melyben minden város, falu és pusztá betűrendben körülményesen leíratik. I-IV. köt. Pest. Kozma Vazul. 1851. Online tartalom: Arcanum Digitális Tudománytár.

4. Letenye kataszteri térképe 1864. - Forrás: <https://maps.hungaricana.hu>

5. Letenye kataszteri térképe 1864. - Forrás: <https://maps.hungaricana.hu>

6. Letenye / Egyeduta kataszteri térképe 1864. - Forrás: <https://maps.hungaricana.hu>

Az 1864-es kataszteri térképen részletes képet kapunk a településről. Letenyén téglaházakat látunk, fa gazdasági épületekkel, melyek vagy a lakóház fő tömegét követik vagy keresztbe fordított csűrként jelennek meg. Szinte mai formájában kirajzolódik a településközpont a vásártérrel, valamint a ma is felismerhető épületeivel: templom és az Aranybárány-fogadó. A kastély parkja részletesen megjelenik a főépület mögött szimmetrikus négyzetrácsos osztású, tőle keletre angolkertet látunk kis kerti pavilonokkal, tóval, szigettel, percelő utakkal. A patakon vízimalmot találunk. Egyeduta utcavonalra helyezett, oldalhatárra épület házakkal fésűs beépítést mutat. A házak anyagát túlnyomó többségében téglaként jelölik, feltűnően kevés a gazdasági épületet ábrázoltak. Béc települést oldalhatáros, előkertek nélküli, fésűs beépítéssel látjuk, a telek végében a keresztbe fordított csűrökkel. A házat falazóanyagát főként téglaként jelölik.

Letenye fejlődésén nagyot lendített, hogy a XIX. század elején megkezdtek az elmocsarasodott folyók szabályozását, a vadvizek és a lápok lecsapolását. Az utakat helyreállították, biztonságosabbá és gyorsabbá vált a közlekedés. Az 1848-49-es szabadságharc idején a horvátokkal való kiéleződő viszony miatt nemzetőrséget állítottak fel. A dunántúli megyék teljhatalmú kormányzójának Csány Lászlót nevezték ki; az Alsólendvától Letenyéig húzódó védelmi vonalat a Gyika Jenő földbirtokos vezette nemzetőrök őrizték. A letenyeiek több alkalommal is kivették a részüket a harcokban és verték ki településeikről a megszállókat.²⁴

Az 1850-ben végrehajtott tagosítás során Letenye 3944 kat. hold határából 2757 kat. maradt a földesúr, akkor már gróf Andrássy Károly tulajdonában.²⁵

Az 1870-es népszámlálás idején a vidék még az egerszegi járáshoz tartozott Letenyén 136 házról tudunk. A település 1363 lakosa közül 1331 római katolikus, 3 evangélikus és 29 zsidó vallású.

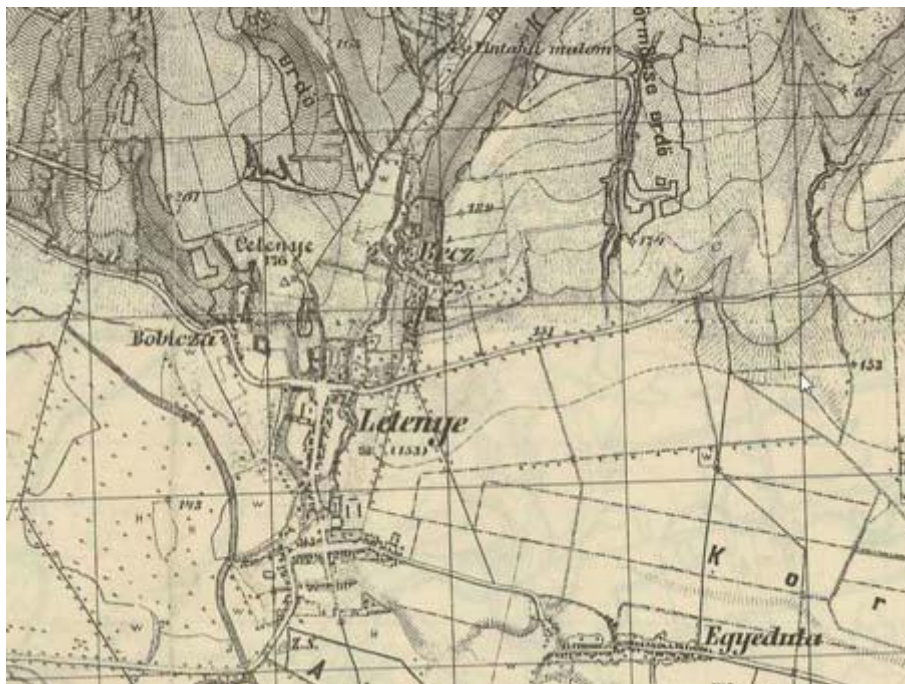
1891-ben Letenye ismét járási székhely lett és 1970-ig az is maradt. 1900-ban már a gazdasági élet központja, a birtokos ekkor Andrássy Aladár.

²⁴ KERECSENYI Edit – TÓTH Oszkár 1992, 51-57.

²⁵ KERECSENYI Edit – TÓTH Oszkár 1992, 58.

1897-ben tervet dolgoztak ki egy Alsólendva – Nagykanizsa közötti helyi érdekű vasút építésére. Ez Letenyét is érintette volna, de megvalósítása elmaradt.

A Harmadik katonai felmérésen és a falu változatlan szerkezettel és kiterjedéssel látható.

7. Letenye / Rátka a Harmadik katonai felmérésen 1896-1887. - Forrás: <https://maps.arcanum.com>

XX. század

Az I. világháború idején a zalai honvédek hősiessen harcoltak az orosz, majd az olasz fronton, míg az otthon maradtak egyre nehezebben tudtak eleget tenni a beszolgáltatási és az adókötelezettségnek. Emléküket a településen felállított emlékmű őrzi.²⁶

A világháború után birtokára visszatérő Andrassy Sándor 1920-ban földet osztott, de a településtől való távolságuk és a minőségük miatt a parasztok nem fogadták el.²⁷

1927-ben Béc, majd 1934-ben Egyeduta egyesült Letenyével.

A két világháború közötti időszakról Páldy Róbert Délzala című tudósításából megtudjuk, hogy a lakosság színtalikus, elzárt falvakban él, ezért nem jut hozzá az alapvető szolgáltatásokhoz. A járás területén nincs vasút, a legközelebbi állomások 8-30 km távolságra találhatók. Az autóbusz-közlekedés fejlesztése az 1920-as évek végétől és az 1930-as évek elejétől indult meg Zalában.²⁸

Letenye 1930-ban nyilvántartott 542 házából 351 már téglából épület, bár 117 még fatalpas vagy vertfalú, 75 pedig nád- vagy zsúpfedeles. Ugyanekkor Egyeduta 200 házából 55 volt még vertfalú, 31 pedig néddal, zsúppal fedett.²⁹ Letenye és Zala megye fejlődésére pozitív hatást gyakorolt, hogy 1936-ban megindult Lipse és Bázakerettye környékén a kőolajkutatás.³⁰

Az 1941-es katonai felmérésen Béc és a Letenye keleti határán kialakult új lakóterületek már összenőttek, valamint Letenye déli lakóterületein is sűrűsödött a beépítés.

²⁶ KERECSÉNYI Edit – TÓTH Oszkár 1992, 62-63. KERECSÉNYI Edit – TÓTH Oszkár (1992): Letenye története. Letenye. Letenye Városi Önkormányzat Polgármesteri Hivatala

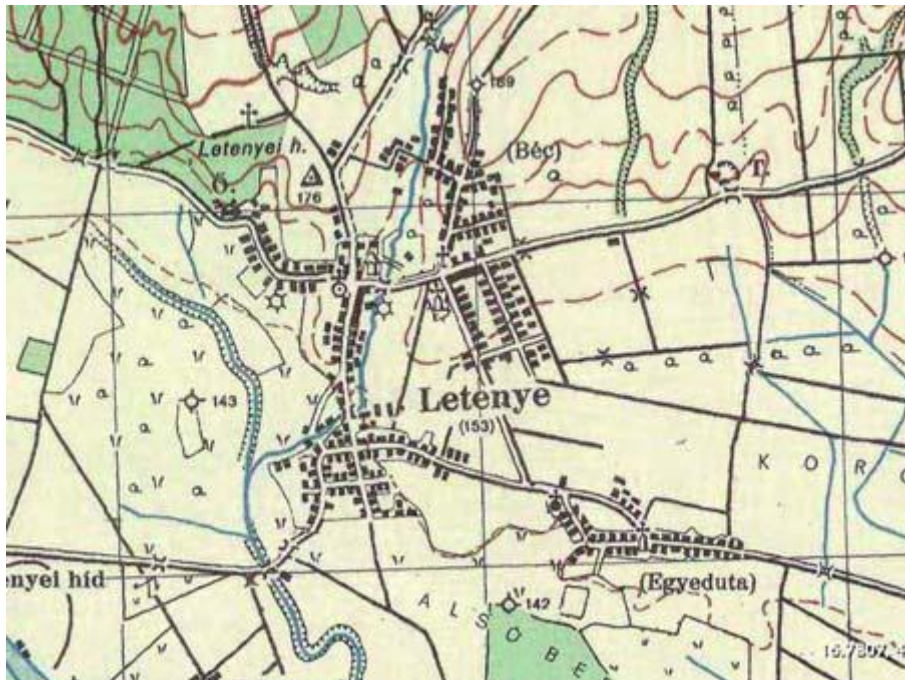
²⁷ KERECSÉNYI Edit – TÓTH Oszkár 1992, 64.

²⁸ PÁLDY Róbert 1938, 24-29.

²⁹ KERECSÉNYI Edit – TÓTH Oszkár 1992, 66.

³⁰ KERECSÉNYI Edit – TÓTH Oszkár 1992, 70.

A II. világháború során a letenyei járásból származó honvédek a nagykanizsai 9. könnyű hadosztály 17. és 47. gyalogezred kötelékében kerültek az orosz frontra 1942-ben. A szovjetek ellentámadása során súlyos veszteségeket szenvedtek, így 1943 májusában a 13000 katonából mindössze 1747-en érkeztek vissza Nagykanizsára.³¹ Andrassy grófék már 1944 december elején elmentek, s itt hagyták a kastélyt minden felszerelésével. Lovas kocsikra felpakolva — csak személyes holmijukat vitték magukkal. A grófék után a kastélyba beköltözött a IV. német hadsereg parancsnoksága.

8. Letenye az 1941-es katonai felmérésen - Forrás: <https://maps.arcanum.com>

Az előrenyomuló szovjet csapatok 1945 márciusában érték el a megyét és rövid idő alatt el is foglalták. A települések gazdasági helyzete a háború után rendkívül rossz volt, mivel az erőforrásokat a „Dél” német hadseregcsoporthoz mint felvonulási és utánpótlási területet kimerítette, a lakosságot igás állataitól megfosztotta.³² A földreform keretén belül 1945-ben földosztás zajlik, a földhöz juttatott gazdák száma 811 fő.³³

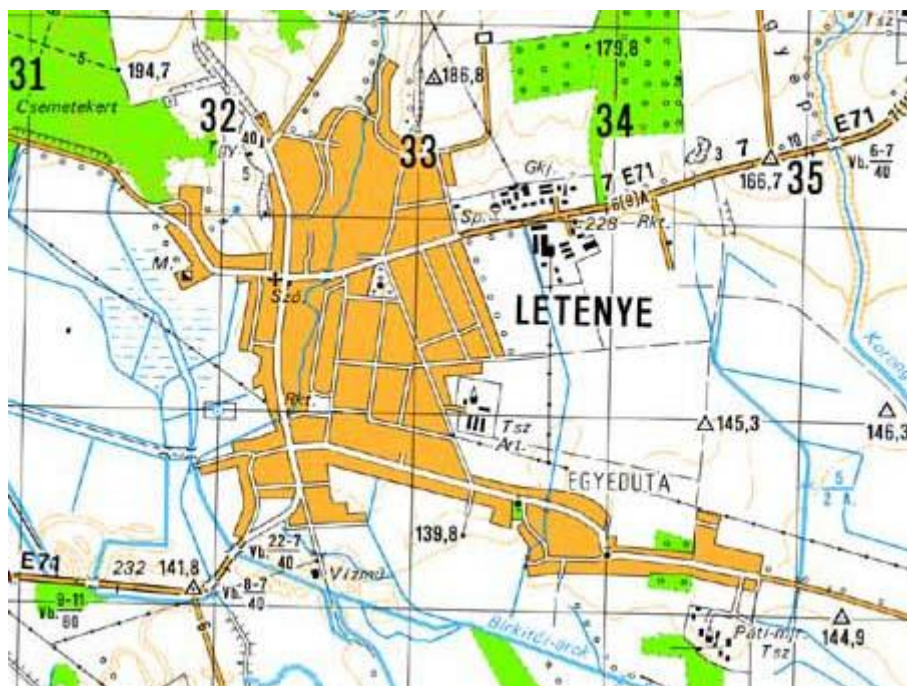
Az 1949-es népszámláláskor a házak száma 862, a lakosság száma elérte a 4463 főt, iskolájuk két tantermes.³⁴ 1949 szeptemberében megalakult a hármastípusú termelőszövetkezet. 1950. augusztus 15-én megalakult a Letenyei Járási Tanács. 1950-es években Letenye belterületén a grófi birtokon kiosztott házhelyeken gomba módra szaporodtak a házak és jöttek létre új utcák. Néhány év alatt épültek ki a Ságvári, a Farkas József, Zalka Máté stb. utcák. Megindult a kereskedelmi hálózat fejlődése. Javult a közlekedés, sűrítették az autóbuszjáratokat. A Leitner-féle téglagyár ismét termelt a házépítések előmozdítására. Az Andrassy-féle malom közösségi üzembe helyezésével beindult.

³¹ KERECSENYI Edit – TÓTH Oszkár 1992, 71.

³² BÉLI József 1977, 37. BÉLI József (1977): Az 1945-ös földreform végrehajtása Zala megyében. Zalai gyűjtemény. 4. sz. Zalaegerszeg. Zala megyei Levéltár.

³³ Zala megye helytörténeti lexikona. Kézírtos regesztagyűjtemény. 1960-as évek. Zala Megyei Levéltár

³⁴ Zala megye helytörténeti lexikona. Kézírtos regesztagyűjtemény. 1960-as évek. Zala Megyei Levéltár

9. Letenye Magyarország katonai térképén 20. második fele.

1950-ben bevezették a „határsáv” rendszert, amely 1957-ig állt fenn. A határ mentén erős katonai védelmi vonalat építettek ki, különösen a mezőgazdasági területeken. A gazdasági nehézségek mellett is növekedett a magánérs lakásépítés, kezdetét vette az úthálózat korszerűsítése járdaépítés. Szabályozták a Béci-patakot, a községen belül új mederbe terelték. Lecsapolták a mocsaras Zsírosrétet. Fejlesztették a kereskedelmi ellátást, a Földműves szövetkezet boltjai, üzletei kibővültek. A község ipari tevékenységének kezdete is erre az időszakra esik. 1951-ben megalakult az első Építőipari Szövetkezet, – meghatározó szerepük volt a növekvő lakásépítkezéseknél. Az 1956-os forradalmi események Letenye életét is felbolygatták.

1958-59 során zajlott a 7. sz. főútvonal Nagykanizsa és az országhatár közötti szakaszának korszerűsítése. Amellett, hogy portalánított utat kapott a község, a Bajcsy-Zsilinszky és Kossuth út teljes hosszában kialakultak a zöld szigetek és parkolásra alkalmas területek, elkészült Letenye főterének aszfaltozása. A 7-es út egyik fontos gócpontja lassan elveszítette falusias jellegét.. A Kossuth emlékmű helyet kapott a parkban, megváltozott a benzinkút helye a főtéren, az apró üzlethelyiségeket felszámolták. 1958-ban foglalkoztak a strandfürdő iskolaparkban történő megépítésével. A munkálatok a medence kiásával elkezdődtek, de később betemették. Helyén a mai Bajcsy-Zsilinszky úti óvoda épült fel.

1961. december 28-án átadták – a II. világháborúban megsérült – új Mura-hidat a forgalomnak, amelyen megindult a teher- és személyforgalom Horvátország és Olaszország irányába. A község fejlesztését továbbra is fontos feladatának tekintette a község vezetése.

1986-ban foglalmazták meg a fejlesztési tervet, amely a várossá válás folyamatát meggyorsítja. Többek között 8 állami bérlakás, 16 lakásos társasház és 54 családi ház készült el. Letenyét – 1989. március 1-i hatállyal – várossá nyilvánította.

35

³⁵ Letenye Településképi Arculati Kézikönyve. Készült 2017-ben, készítette: Moldován Ágnes

1.2. A település régészeti örökségének felmérése újonnan beépítésre szánt területnek kijelölt terület esetén terepbejárással

Az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti szakterületi része a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Kormányrendeletben (továbbiakban Korm. r.) foglalt tartalmi követelményeknek megfelelően készült. A régészeti lelőhelyekre vonatkozó adatok csak a készítés időpontjában rendelkezésre álló kutatási adatokat tükrözik. Újabb régészeti jelenség, lelőhely esetleges előfordulása nem kizárható, mely új helyzeteket eredményezhet.

Magyarország Alaptörvénye Alapvetésének P) cikke alapján: „A természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.”

1.2.1. A régészeti örökség védelmére vonatkozó jogszabályok

Nyilvántartott lelőhelyek:

A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény (a továbbiakban: Kötv.) 11. § (2) bekezdése alapján a nyilvántartott régészeti lelőhelyek a törvény erejénél fogva általános védelem alatt állnak. A miniszteri rendelettel védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeket kiemelten vagy fokozottan védett régészeti lelőhely kategóriába kell sorolni. Kiemelten védett az a lelőhely, amely kivételes tudományos jelentőséggel és nemzetközi vagy országos szempontból kiemelkedő fontossággal bír; fokozottan védett az a lelőhely, amely tudományos jelentőséggel és egy nagyobb tájegységre nézve kiemelkedő fontossággal bír.

„A kulturális örökség a nemzet egészének közös szellemi értékeit hordozza, ezért megóvása mindenkinél kötelessége. Tilos a kulturális örökség elemeinek veszélyeztetése, megrongálása, megsemmisítése, meghamisítása, hamisítása.” (Kötv. 4.§ (1.) bekezdés)! „A kulturális örökség védelme közérdek, megvalósítása közreműködési jogosultságot és együttműködési kötelezettséget jelent az állami és önkormányzati szervek, a nemzetiségi szervezetek, a vallási közösségek, a civil és gazdálkodó szervezetek, valamint az állampolgárok számára.” (Kötv. 5. § (1) bekezdés).

Erre való tekintettel a településfejlesztés során a megvalósítandó, földmunkával járó beruházásokat az alábbi jogszabályok figyelembevételével kell tervezni:

A nyilvántartott régészeti lelőhelyeken megvalósuló tevékenység, építmény, létesítmény engedélyezésére irányuló hatósági eljárásokban a Korm. r. 3. § a) pontja alapján a Zala Vármegyei Kormányhivatal Építésügyi, Örökségvédelmi, Mérésügyi és Műszaki Biztonsági Főosztály Építésügyi és Örökségvédelmi Osztályát, mint szakhatóságot (továbbiakban: szakhatóság) kell megkeresni. A Korm. rendelet 21.§ (1) bekezdésének értelmében nyilvántartott régészeti lelőhelyen állapotromlással – a réteg vagy rétegsor átvágása, a történeti összefüggés megszüntetése, a régészeti leletek eredeti helyükről történő elmozdítása régészeti feltárás nélkül – járó tevékenység csak a szakhatóság engedéllyel végezhető.

A Kötv. 22. §. (3) bekezdése szerint a régészeti lelőhelynek a beruházással kapcsolatos földmunkával érintett részén az örökségvédelmi hatóság által előírt módszerekkel (régészeti megfigyelés, próbafeltárás, illetve teljes felületű megelőző régészeti feltárás) megelőző régészeti feltárást kell végezni.

• Régészeti megfigyelés

A Kötv. 22. § (3) bekezdés a) pontja értelmében, ha a tervezett tevékenység nem vagy csak csekély mértékben érinti a nyilvántartott régészeti lelőhelyet és a régészeti örökség elemeit; ha a régészeti örökség elemeinek előfordulása szórványos; ha a beruházással kapcsolatos földmunka mélysége nem éri el a régészeti örökségi elemek jelentkezési szintjét; ha a nyilvántartott régészeti lelőhely beruházással érintett területét korábban földmunkával bolygatták, illetve ha a beruházás műszaki jellege miatt a régészeti feladatellátás más módon nem végezhető el, régészeti megfigyelést kell előírni. A földmunkák közben végzendő régészeti megfigyelés (Kötv. 7. § 37. pont) célja a beruházás földmunkájának régész által a helyszínen történő folyamatos figyelemmel kísérése, szükség esetén a régészeti bontómunka elvégzése és dokumentálása.

• Próbafeltárás

A Kötv. 22. § (3) bekezdés b) pontja szerint próbafeltárást lehet előírni, ha előzetes régészeti dokumentáció nem áll rendelkezésre, vagy annak készítéséhez jogszabályban meghatározottak szerint nem végeznek próbafeltárást, továbbá földkiemeléssel nem járó alapozási technikával tervezett beruházás valósul meg, illetve a nyilvántartott régészeti lelőhely jellege, intenzitása, térbeli kiterjedése vagy rétegsora nem ismert.

- Teljes felületű feltárás

A Kötv. 22.§ (3) bekezdésének c) pontja alapján teljes felületű feltárás írható elő, amennyiben a beruházással érintett lelőhely vagy lelőhelyrész hazánk múltjának kiemelkedő fontosságú forrása, illetve ha a beruházás történeti városmag területén valósul meg, továbbá – a Kötv. 22.§ (3) bekezdésének d) pontja szerint – ha a feltárás a tudományos ismereteket várhatóan jelentős új eredményekkel gazdagítja.

A hatóság a Kötv. 22.§ (4) bekezdése alapján a régészeti feladatokat a lelőhely különböző részei vonatkozásában eltérően is meghatározhatja. A Kötv. 19. § (3) bekezdés szerint a régészeti feltárások költségeit – a mentő feltárás kivételével – a 10. § (1) bekezdésére figyelemmel annak kell fedeznie, akinek érdekében a feltárás szükségessé vált. A régészeti szakfeladatok elvégzésére jogosult intézményről a Kötv. 20.§ (6) bekezdés és a Kötv. 22.§ (5) bekezdésének b) pontja rendelkezik.

A beruházó költségviselését a Kötv. 19.§ (3) bekezdése írja elő. A Kötv. 19.§ (4) bekezdés értelmében a régészeti feladatellátás hatósági ár alapján végezhető. A hatósági árakat a Korm. r. 8. melléklete tartalmazza.

A földmunkával járó *beruházások előkészítése* során előzetes régészeti dokumentáció (a továbbiakban: ERD) készíthető (Kötv. 22.§ (2) bekezdése szerint), különösen a földterület-kiválasztáshoz és nyomvonal-kijelöléshez; nem nagyberuházás esetén a beruházó feltárásra jogosult intézményt bízhat meg ERD elkészítésével.

Nagyberuházások esetén az örökségvédelmi jogszabályok a tervezés és engedélyeztetés során ERD elkészítését írják elő (Kötv. 23/C § (1) bekezdése). Az ERD feladata a tervezett beruházás teljes területe régészeti érintettségének egyértelmű tisztázása, az érintett lelőhely(ek) jellegének, korának, kiterjedésének és intenzitásának vizsgálata, valamint az ebből következően elvégzendő régészeti feladatellátás formájának, idő- és költségvonzatainak és a feltárásra jogosult intézmények kijelölése. Az ERD készítéséhez műszeres lelőhely-, illetve leletfelderítés, valamint terepbejárás és próbafeltárás kapcsolódik. Az ERD készítésére a kijelölt örökségvédelmi szerv a Kötv. 23/C § (3) bekezdése, valamint az Korm. r. 3.§ (3) bekezdése alapján jelenleg a Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ jogosult. A Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ feltárási projekttervet készít (Kötv. 23/D § (1)-(5) bekezdések), melyet a beruházó véleményezhet, módosítását, kiegészítését javasolhatja, véleményét figyelembe kell venni.

A Nagyberuházásokra vonatkozó további jogszabályi előírás, hogy a Kötv. 23/E (5) bekezdése, és a Korm. r. 43 § (3) bekezdés szerint a Nagyberuházás esetén a kivitelezés során a régészeti feltárások területén kívül régészeti megfigyelést kell biztosítani.

Nagyberuházásokkal összefüggő régészeti feladatellátás esetében a Korm. r. 37-45. §-ai alapján kell eljárni.

Régészeti érdekű területek:

A Kötv. 7.§ 30. pontja szerint régészeti érdekű területnek, azaz jelenleg nem tényleges, de lehetséges lelőhelynek minősül minden olyan terület, ahonnan régészeti emlék és leletek előkerülése várható. Elsősorban olyan egykori források, a vízfolyások, erek és folyók árvízmentes partvonulatai közelében fekvő területek, melyek korábbi időszakokban megtelepedésre alkalmasak voltak.

Régészeti érdekű területnek számít a már ismert lelőhelyek közvetlen környéke is, mivel a régészeti lelőhelyek kiterjedése általában nem állapítható meg pontosan.

A régészeti örökség védelme érdekében ezért minden esetben különös gonddal kell eljárni az építési és művelési ág változási engedélyek kiadásakor, mivel bármilyen, a föld felszíne alá mélyedő kivitelezési munkával a régészeti örökség elemei pusztulhatnak el.

Váratlanul előkerülő régészeti emlékek:

A régészeti érdekű területen előkerült, illetve egyéb, váratlanul előkerült régészeti leletek, lelőhelyek esetében a Kötv. 24. § (1)-(5) bekezdések szerint kell eljárni. Törekedni kell a régészeti örökség elemeinek helyszíni megőrzésére, az ingatlan tulajdonosának, az építetőnek és a kivitelezőnek az általa folytatott tevékenységet az előkerülés után a hatóság intézkedéséig haladéktalanul fel kell függesztenie, gondoskodnia kell a helyszín és a lelet őrzéséről, valamint a jegyzőn keresztül értesítenie kell a Zala Vármegyei Kormányhivatal Építésügyi, Örökségvédelmi, Mérésügyi és Műszaki Biztonsági Főosztály Építésügyi és Örökségvédelmi Osztályát, illetve a régészeti tevékenység elvégzésére jogosult intézményt (Thúry György Múzeum, 8800 Nagykanizsa, Fő út 5.). Amennyiben szükséges, a feltárásra jogosult szerv köteles a mentő feltárást haladéktalanul megkezdeni, és

folyamatosan – az elvárható ütemben – végezni, az előkerült régészeti leletet ideiglenesen elhelyezni. Ha a mentő feltárást nem lehet 30 nap alatt elvégezni, a hatóság ideiglenes védelem alá helyezheti a területet.

A régészeti lelőhelyek megrongálását, megsemmisítését, gondatlan kezelését a Kötv. 82. § alapján szankcionálják.

1.2.2. A település régészeti kutatása

A hatástanulmány régészeti szakterületi rész összeállítása során a szakirodalmi adatok mellett a zalaegerszegi Göcseji Múzeum Adattárában, a Miniszterelnökség Örökségvédelmi Nyilvántartási Osztálya által vezetett közhiteles nyilvántartásban, az Országos Építésügyi Nyilvántartás (<https://www.oeny.hu/oeny/ivo/>) , valamint a Magyar Nemzeti Múzeum online régészeti adatbázisában (<https://archeodatabase.hnm.hu/>) szereplő, Letenye területére vonatkozó nyilvántartott régészeti lelőhelyek adatait vettem figyelembe.

A város történeti, néprajzi és régészeti forrásait összegző átfogó monográfiát Kerecsényi Edit és Tóth Oszkár készítette el 1992-ben, *Letenye története* címmel.³⁶ A kötetben összefoglalt régészeti adatokat az azóta végzett, elsősorban a közlekedési beruházásokhoz kapcsolódó terepbejárások és nagyobb felületű feltárások eredményei jelentősen kiegészítették.

Letenye régészeti kutatottsága a nagyobb feltárások ellenére területileg egyenetlen. A település belterületéről és közvetlen környezetéből több jelentős temetkezési és települési lelőhely ismert, a külterület régészeti topográfiájának részletesebb megismerését azonban elsősorban az M7 autópálya és az M70 gyorsforgalmi út előkészítéséhez, illetve építéséhez kapcsolódó kutatások tették lehetővé. Ennek következtében a közlekedési nyomvonalak által érintett területekről viszonylag részletes adatokkal rendelkezünk, míg a közigazgatási terület más részeinek régészeti érintettségét továbbra is főként felszíni leletek, terepbejárások és alkalmi megfigyelések jelzik.

A település egyik legkorábban kutatott lelőhelye a Kossuth utca 47. szám környezetében található temető. Az 1958-ban Kerecsényi Edit, majd 1963-ban Valter Ilona által végzett leletmentések során késő avar kori csontvázas sírok kerültek elő. A feltárások eredményeit Kerecsényi Edit 9. századi temetkezésekként közölte, az előkerült emberi maradványokat pedig Kiszely István antropológiai szempontból is feldolgozta.³⁷ A lelőhely így nemcsak Letenye, hanem a késő avar kori és 9. századi délnyugat-dunántúli népesség kutatásának is fontos forrásává vált.

A mai városközpont területén végzett régészeti megfigyelések alapján a Fő tér és környezete több korszakban is lakott volt. Az 1958. évi leletmentés során egy 11–12. századi templom körüli temető sírjai kerültek elő, míg az 1961-ben végzett helyszíni szemle római kori település nyomait rögzítette. A lelőhely kutatása 2006-ban, a termálfürdő területén végzett próbafeltárással folytatódott.³⁸

Letenye egyik legjelentősebb, több korszak emlékeit őrző régészeti lelőhelye a várostól nyugatra, a Mura egykori árteréből kiemelkedő Szentkereszt-domb. A domb nagy részét az 1965. évi árvízvédelmi munkák során elhordták, ezért az őskori település maradványainak csak kisebb részét lehetett leletmentő ásatással megkutatni. Kalicz Nándor feltárása és későbbi feldolgozása alapján a területen a késő neolitikus lengyeli kultúra, a középső rézkori Balaton–Lásinja-kultúra és a kora bronzkori Somogyvár–Vinkovci-kultúra települési emlékei egyaránt jelen voltak. A lengyeli kultúra formatív szakaszához sorolt leletegyüttesből egy töredékes emberábrázolás, egy idol feje is előkerült, amely a lelőhelyet a Dunántúl késő neolitikus kutatásának fontos helyszínévé teszi.³⁹

³⁶ Kerecsényi Edit–Tóth Oszkár: *Letenye története*. Letenye, Letenye Városi Önkormányzat Polgármesteri Hivatala, 1992)

³⁷ H. Kerecsényi Edit: IX. századi sírok Letenyén. *Folia Archaeologica* 24, 1973, 135–151; Kiszely István: A letenyei VIII–IX. századi csontvázas antropológiai jellemzése. *Folia Archaeologica* 24, 1973, 153–158; Valter Ilona: Jelentés a Kossuth u.-i leletmentésről, Letenye, 1963. Magyar Nemzeti Múzeum Régészeti Adattára, I.21/1964., ltsz. 6953

³⁸ Kerecsényi Edit: Jelentés a Letenyén végzett leletmentésről, 1958. Thury György Múzeum Régészeti Adattára, 224; Kerecsényi Edit: Jelentés az 1961. június 26-i Letenyén végzett leletmentésről. Thury György Múzeum Régészeti Adattára, 243; Kerecsényi Edit: Jelentés Letenyén végzett leletmentésről, 1961. Magyar Nemzeti Múzeum Régészeti Adattára, I.9/1962., ltsz. 6016; Straub Péter: Ásatási dokumentáció a Letenye, Termálfürdő területén végzett próbafeltárásról, 2006. KÖH 600/1671/2007; Magyar Nemzeti Múzeum Régészeti Adatbázis: Letenye, Fő tér, lelőhely-azonosító: 40247, hozzáférés: 2026. július 11.

³⁹ Kalicz Nándor: Letenye, Szentkereszt-domb [Kom. Zala, Kr. Letenye]. *Mitteilungen des Archäologischen Instituts der Ungarischen Akademie der Wissenschaften* 1, 1970, 108–110; Kalicz, Nándor: Letenye-Szentkereszt-domb: ein Siedlungsplatz der Balaton-Lásinja-Kultur. In: Kovács Tibor szerk.: *Neuere Daten zur Siedlungsgeschichte und Chronologie der Kupferzeit des Karpatenbeckens*. Inventaria Praehistorica Hungariae 7. Budapest, 1995, 61–106;

Ugyanezen a dombon Parádi Nándor 1964–1965-ben egy Árpád-kori kerek templom alapfalait és a körülötte létesült temető részletét tárta fel. A patkóíves szentéllyel ellátott rotunda alapozását agyagba rakott, élükre állított kövekből, felmenő falait téglából építették; bejárata a délnyugati oldalon nyílt. Parádi Nándor és a későbbi szakirodalom a Szent Kereszt titulusú templomot az írott forrásokból ismert középkori Csitár, illetve Csatár falu plébániatemplomával hozta kapcsolatba. A Szentkeresztdomb jelentőségét így az adja, hogy ugyanazon a természetes kiemelkedésen több őskori település egymást követő emlékei, valamint egy Árpád-kori templom és a körülötte létesült temető maradványai is előkerültek.⁴⁰

Letenye külterületének régészeti kutatásában alapvető változást hozott az M7 és az M70 nyomvonalának vizsgálata. Az 1999 és 2003 között a Sormás–Letenye, illetve a Letenye–Tornyiszentmiklós közötti szakaszokon végzett terepbejárások és feltárások során összesen 26 lelőhelyet kutattak meg, amelyek közül kilencen Árpád-kori leletek is előkerültek. Letenye határában e munkák során két, okleveles forrásokból ismert középkori település régészeti maradványait is azonosították: a Lapuleveles-dűlő feltárt részét Csatár, a Hergyő-földeken előkerült településrészletet pedig Hergyő, illetve Herjó faluval hozták kapcsolatba.⁴¹

A Lapuleveles-dűlőben 2000-ben megkezdett, majd 2001-ben nagyobb felületen folytatott feltárás során mintegy 8000 m²-en 360 régészeti objektumot dokumentáltak. A feltárás során kutakat, gödröket, tűzhelyeket, cölöphelyeket és kisebb árokszakaszokat dokumentáltak. A nagy mennyiségű vassalak, az égetett agyaggolyók és a vasművességgel összefüggésbe hozható jelenségek alapján Száraz Csilla a lelőhelyet egy 12. századi kovácstelepülés műhelykörzeteként értékelte. A feltárt terület nem a teljes falut, hanem annak kézműves tevékenységhez kapcsolódó részét képviselhette. A lelőhely Csatárral történő azonosítását a környék Csitár előtagú földrajzi nevei, valamint a közeli Szentkeresztdombon feltárt Árpád-kori templom is alátámasztotta.⁴² A Lapuleveles-dűlő kutatása a későbbi útfejlesztésekhez kapcsolódóan tovább folytatódott: 2016-ban próbafeltárást, 2017-ben pedig az M70 bővítését megelőző feltárást és régészeti megfigyelést végeztek a területen.⁴³

Az M7 építéséhez kapcsolódóan 2003-ban két további, több korszakú lelőhely, Egyeduta és a Korongi-tábla nagyobb felületű feltáráására került sor. Egyedután 3625 m²-en 92 objektumot tártak fel. A leletek a rézkori Balaton–Lásinja- és badeni kultúra, a kora vaskor, a római kor és az Árpád-kor megtelepedését bizonyították. A feltárás legjelentősebb eredményének a Hallstatt C időszakába sorolt kora vaskori településrészletet tekintették; emellett római kori jelenségek és néhány Árpád-kori gödör is előkerült.⁴⁴ A kutatások alapján Egyeduta területét tehát egymástól időben távol eső korszakokban, ismételten települési célra használták.

A Korongi-táblán mintegy 18 600 m²-es területen 81 objektumot dokumentáltak. A lelőhely leletanyaga az újkőkortól az Árpád-korig több korszakot képviselt: rézkori, bronzkori, római kori és középkori települési jelenségek egyaránt előkerültek. Különösen jelentős volt a dunántúli mészbetétes kerámia kultúrájának a térségben korábban alig ismert korai leletanyaga, valamint egy teljesen ép, nagyméretű római kori fazekaskemence. Az Árpád-kori településrészlethez 27 objektum, köztük három szabadon álló kemence és számos gödör tartozott. A kerámiaanyag alapján a településrészlet használata a 11–12. század fordulójára és a

Kalicz, Nándor: Ein Idolkopf der formativen Phase der Lengyel-Kultur aus Letenye-Szentkeresztdomb [Kom. Zala]. *Zalai Múzeum* 15, 2006, 25–46

⁴⁰ Parádi Nándor: A Letenye-Szentkeresztdombi kerek templom feltárása. In: H. Kerecsényi Edit szerk.: *A nagykanizsai Thury György Múzeum jubileumi emlékkönyve 1919–1969*. Nagykanizsa, 1972, 239–264.

⁴¹ Kvassay Judit: Árpád-kori településnyomok Letenye vidékén. Az M7 és M70 autópályák nyomvonalán 2003-ban végzett régészeti kutatások eredményei. *Zalai Múzeum* 14, 2005, 245–262

⁴² Száraz Csilla: Letenye, Lapuleveles-dűlő. In: Kisfaludi Júlia szerk.: *Régészeti kutatások Magyarországon 2001*. Budapest, 2003, 184.

⁴³ Kiss Péter–Hornok Péter: Letenye, Lapuleveles-dűlő lelőhelyen végzett próbafeltárás dokumentációja, az M70 autópályát Letenye–Tornyiszentmiklós, országhatár közötti szakasz bővítése projekt kapcsán, 2016. ÖN/1790/2017; Orha Zoltán: Jelentés megelőző feltárásról – Letenye, Lapuleveles-dűlő, 2017. ÖN/677/2018; Orha Zoltán: Letenye, Lapuleveles-dűlő lelőhelyen végzett teljes felületű megelőző feltárás dokumentációja, 2017. Göcseji Múzeum, RFO/1227/2020; Magyar Nemzeti Múzeum Régészeti Adatbázis: Letenye, Lapuleveles-dűlő, lelőhely-azonosító: 28848, hozzáférés: 2026. július 11.

⁴⁴ G. Nádorfi Gabriella: Letenye, Egyeduta. In: Kisfaludi Júlia szerk.: *Régészeti kutatások Magyarországon 2003*. Budapest, 2004, 247–248.

12. század első felére keltezhető. Az objektumok csoportos elhelyezkedése és a kemencék körül jelentkező gödrök alapján a feltárás itt a kora Árpád-kori település egy összefüggőbb részletét érte el.⁴⁵

A nagyberuházásokhoz kapcsolódó feltárások mellett a település régészeti topográfiáját a későbbi terepbejárások is tovább pontosították. A 2010-ben végzett vizsgálatok során késő középkori és kora újkori településnyomokat azonosítottak a Nagy-tisztás I. és II. lelőhelyeken. A 2014. évi terepbejárások eredményeként vált ismertté a Berek-alja Árpád-kori és késő középkori, valamint az Alsó-berek Árpád-kori településnyoma. A Hegymezői-dűlő és a Hegymező-dűlő II. területéről őskori és középkori leletek, illetve településnyomok ismertek, ezek kutatottsága azonban a nagy felületű autópályás lelőhelyekhez képest jóval korlátozottabb.

A településterv készítéséhez kapcsolódóan 2026-ban a Béci-patak és a Béc utca közötti területen végzett terepbejárás egy korábban nem nyilvántartott lelőhelyet azonosított. A Béc utcától nyugatra fekvő szántóterületen gyűjtött felszíni leletanyag római kori és középkori településnyomokra utal. Az új lelőhely arra is felhívja a figyelmet, hogy Letenye régészeti topográfiája a korábbi, jelentős feltárások ellenére sem tekinthető lezártnak, és a kedvező felszíni adottságú területeken végzett további terepbejárások újabb lelőhelyek azonosítását eredményezhetik.

A kutatások összességében azt mutatják, hogy Letenye közigazgatási területén az újkőkortól a kora újkorig több korszakban is jelentős megtelepedéssel számolhatunk. A Mura árteréből kiemelkedő dombok és teraszok az őskor különböző időszakaiban, a római korban és a középkorban egyaránt kedvező települési helyet biztosítottak. Különösen fontosak a Szentkereszt-domb egymásra rétegződő őskori és Árpád-kori emlékei, a késő avar kori Kossuth utcai temető, valamint a gyorsforgalmi utak építéséhez kapcsolódóan feltárt több korszakú településrészletek. A település régészeti topográfiája ugyanakkor továbbra is csak részben ismert, mivel a részletes feltárások elsősorban a beruházások által érintett területekre összpontosultak.

1.2.3. Régészeti terepbejárás

A kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet az újonnan beépítésre szánt területek esetében írja elő kötelezően a település régészeti örökségének terepbejárással történő felmérését. Letenye településtervében a fejlesztési akcióterületek jelentős része már korábban beépítésre szánt területként szerepelt, ezért a tervezett fejlesztések többsége nem új beépítésre szánt terület kijelölését, hanem a korábban meghatározott fejlesztési lehetőségek fenntartását, pontosítását vagy hosszabb távú hasznosítását jelenti. Az akcióterületek későbbi beépítése ugyanakkor telekalakítással, út- és közműépítéssel, tereprendezéssel, valamint egyéb földmunkákkal járhat, ezért régészeti szakmai szempontból indokolt volt a jelenleg beépítetlen és vizsgálható területek helyszíni ellenőrzése. A vizsgálat célja az akcióterületek aktuális felszíni állapotának, bejárhatóságának és bolygatottságának felmérése, továbbá a régészeti érintettségére utaló felszíni leletek, jelenségek vagy egyéb nyomok esetleges azonosítása volt. A helyszíni szemlékre és terepbejárásra 2026. május 18-19-én került sor.

Az R-1, R-4, R-5, R-6, K-5 és K-7 jelű fejlesztési akcióterületek jelenleg már beépítettek, illetve jelentős részben kialakult, intenzíven használt területek. Ezeken a felszín burkoltsága, a meglévő épületek, utak, sportlétesítmények, parkolók és egyéb terepalakítások miatt hagyományos régészeti terepbejárás nem volt végezhető.

Az R-2 jelű fejlesztési akcióterület a Csányi utca déli oldalán, a 0103/1 és 0103/2 helyrajzi számú ingatlanokon helyezkedik el. A hatályos településszerkezeti terv a területet már lakóterületként tartalmazza; a fejlesztési elképzelés egy új falusias lakóteleksor kialakítására irányul. A helyszíni vizsgálat idején a terület mezőgazdasági művelés alatt állt. A felszín növényzettel – fiatal kukorica – fedett volt, ezért a régészeti megfigyelés feltételei csak korlátozottan álltak fenn. A szemle során felszíni régészeti leletanyag, illetve régészeti objektumra utaló felszíni jelenség nem volt megfigyelhető.

⁴⁵ Kvassay Judit: Letenye, Korongi-tábla. In: Kisfaludi Júlia szerk.: *Régészeti kutatások Magyarországon 2003*. Budapest, 2004, 248; Kvassay Judit: Árpád-kori településnyomok Letenye vidékén. Az M7 és M70 autópályák nyomvonalán 2003-ban végzett régészeti kutatások eredményei. *Zalai Múzeum* 14, 2005, 245–262

R-2 fejlesztési terület délnyugatról fotózva

A K-1 jelű fejlesztési akcióterület külterületen, a Müller raktár környezetében, a 7. számú főút, valamint az M7 és M70 autópályák csomópontjának közelében található. A hatályos terv a terület túlnyomó részét már gazdasági területként tartalmazza; a be nem épített telkeket jelenleg szántóként hasznosítják. A helyszíni szemle során a terület mezőgazdasági művelés alatt állt, búzával fedett volt. A növényborítottság miatt a terület terepbejárásra alkalmatlan volt.

K-1 fejlesztési terület délkeletről fotózva

A K-2 jelű fejlesztési akcióterület a régi határátkelőhöz észak felől csatlakozó, jelenleg szántóként hasznosított külterületi ingatlanokat foglalja magában. A terület logisztikai, raktározási, kereskedelmi és szolgáltató telephelyek kialakítására szolgálhat; a hatályos településszerkezeti terv már gazdasági területként tartalmazza. A helyszíni szemle idején a területen fiatal kukoricaállomány volt, azonban a területet kerítés vette körül, ezért régészeti terepbejárásra nem volt lehetőség.

K-2 fejlesztési terület délről fotózva

A K-3 jelű fejlesztési akcióterület a Bajcsy-Zsilinszky utcától délre, a belterületi határ és az ipari park között helyezkedik el. Az akcióterület északi részén gazdasági, a mögöttes területeken pedig tömbfeltáró úttal megközelíthető kertvárosias lakóterületi fejlesztés tervezett. Az ingatlanokat jelenleg szántóként hasznosítják. A helyszíni vizsgálat idején a terület északi és déli részén egyaránt zöld gabonaállomány volt. A sűrű növényborítottság a talajfelszín közvetlen vizsgálatát nagyrészt megakadályozta. A bejárható felületeken felszíni régészeti leletanyag nem került elő.

K-3 fejlesztési terület búzával fedett része

K-3 terület terepbejárásra alkalmas déli része

A K-4 jelű fejlesztési akcióterület az ipari parkhoz kapcsolódó, a már kialakult iparterületek közé ékelődő, illetve azoktól délre fekvő külterületi ingatlanokat foglalja magában. A terület ipari gazdasági hasznosításra kijelölt, jelenleg azonban részben szántóföldi művelés alatt áll. A helyszíni szemle idején a terület nagy részét mezőgazdasági növényzet fedte. A növényborítottság miatt a terület terepbejárásra nem volt alkalmas.

K-4 fejlesztési terület déli és északi része

A K-6 jelű fejlesztési akcióterület a termálstrandtól északra, a meglévő lakótelkek nyugati részén helyezkedik el. A fejlesztési elképzelés üdülőépületek, új közutak, parkolók és zöldfelületek kialakítását tartalmazza. A terület a Béci-patak és a Béc utca közötti, korábban üdülési célra kijelölt tömbbel részben azonos, ahol 2026. május 18-án régészeti terepbejárás történt. A szántott, napraforgóval bevetett, terepbejárásra alkalmas felszínen római kori és középkori kerámiatöredékek kerültek elő. A leletszóródás alapján itt került lehatárolásra a Letenye, Béc utcától Ny-ra elnevezésű új régészeti lelőhely, amelyet az Örökségvédelmi Nyilvántartás részére bejelentettem. A lelőhely a 1632/1, 1632/2, 1633–1645, továbbá többek között az 1648, 1651 és 1654–1659 helyrajzi számú ingatlanokat érinti.

Letenye, Béc utcától Ny-ra új régészeti lelőhely területe északi és keleti irányból fotózva

Letenye, Béc utcától Ny-ra új régészeti lelőhely területe nyugati irányból fotózva; lelet a felszínen

A K-8 jelű fejlesztési akcióterület a külterületi 0103/1 helyrajzi számú, meglévő mezőgazdasági üzem területén helyezkedik el. A fejlesztés a már kialakult mezőgazdasági telephely fenntartását és további hasznosítását szolgálja. A terület részben beépített és gazdasági célra használt, részben mezőgazdasági művelésű. A bolygatott és növényzettel fedett felszínnek miatt régészeti terepbejárásra csak korlátozottan volt alkalmas. A szemle során felszíni régészeti leletanyag, objektum nem volt megfigyelhető.

K-8 fejlesztési terület keletről fotózva

A H-1 jelű fejlesztési akcióterület a József Attila utca és a Kárpáti utca között helyezkedik el. A hatályos településszerkezeti terv lakóterületként tartalmazza, de a terület jelenleg beépítetlen, mezőgazdasági művelés alatt áll. A helyszíni szemle idején a felszínt összefüggő, sűrű, magas növényzet fedte, ezért a terület régészeti terepbejárásra nem volt alkalmas.

H-1 fejlesztési terület délről fotózva

A H-2 és H-3 jelű, egymással szomszédos fejlesztési akcióterületek a Józsefhegyi utcától északra, a város északi részén helyezkednek el. A H-2 területet hosszú távú lakóterületi fejlesztésre, a H-3 területet pedig új temető kialakítására jelölték ki. Mindkét terület jelenleg mezőgazdasági művelés alatt áll; a helyszíni szemle idején zöld gabonaállomány, illetve részben gyeper, növényzettel fedett felszín volt megfigyelhető. A teljes növényborítottság miatt a terület régészeti terepbejárására alkalmatlan volt.

H-2 fejlesztési terület

H-3 fejlesztési terület

A H-4 jelű fejlesztési akcióterület a Józsefhegyi és a Hegyi utca között, részben belterületi, részben külterületi ingatlanokon helyezkedik el. A hatályos településszerkezeti terv a területet hosszú távú lakóterületként jelöli. A helyszíni vizsgálat idején a mezőgazdasági művelés alatt álló területet napraforgó- és kukoricaállomány fedte, a növényzet fejlettsége azonban még lehetővé tette a régészeti terepbejárást. A vizsgálat során felszíni régészeti leletanyag vagy régészeti jelenségre utaló nyom nem került elő.

H-4 fejlesztési terület délről fotózva

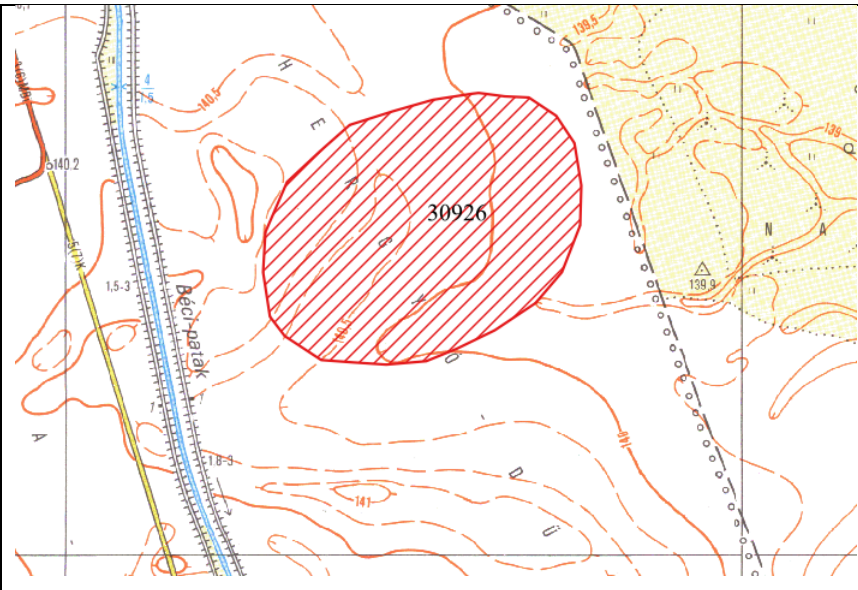
H-4 fejlesztési terület középső része

1.2.4. Nyilvántartott régészeti lelőhelyek

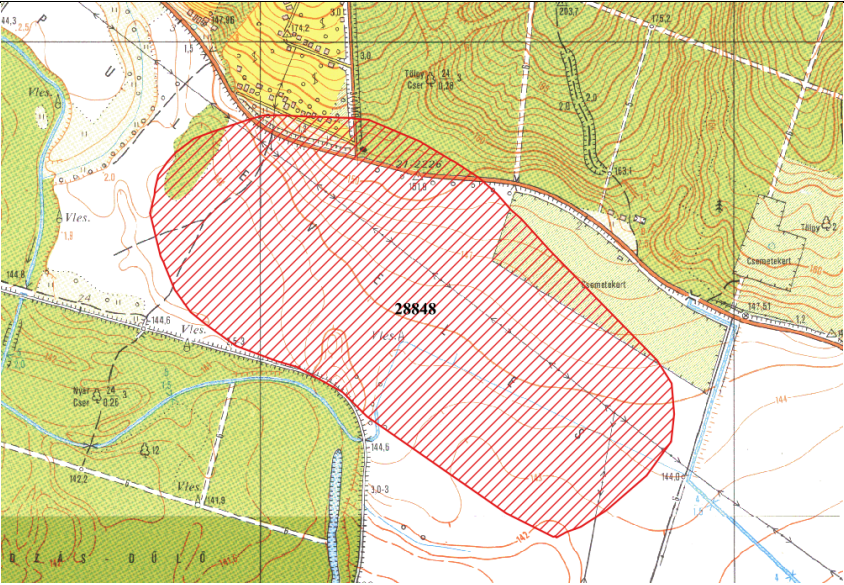
A régészeti lelőhelyek pontos kiterjedése, intenzitása pusztán felszíni vizsgálatokkal (pl. terepbejárásos lelőhely lokalizáció) csak hozzávetőlegesen állapítható meg. A felszíni lokalizációt erőteljesen korlátozó tényezők (pl. vegetáció, beépítés, elfedés, stb.) miatt számos esetben kizárólag a korábbi megfigyelésekre támaszkodhatunk a régészeti érintettség meghatározásánál. A lelőhelyek pontosabb méretéről, intenzitásáról és jelentőségéről csak régészeti feltárás után lehet pontos információkkal szolgálni.

Letenye település területén található régészeti lelőhelyekről a hatástanulmány készítésének időpontjában az alábbi információkkal rendelkezünk: a település közigazgatási területéről 13 nyilvántartott, és egy újonnan azonosított, általános védelem alatt álló régészeti lelőhelyet ismerünk.

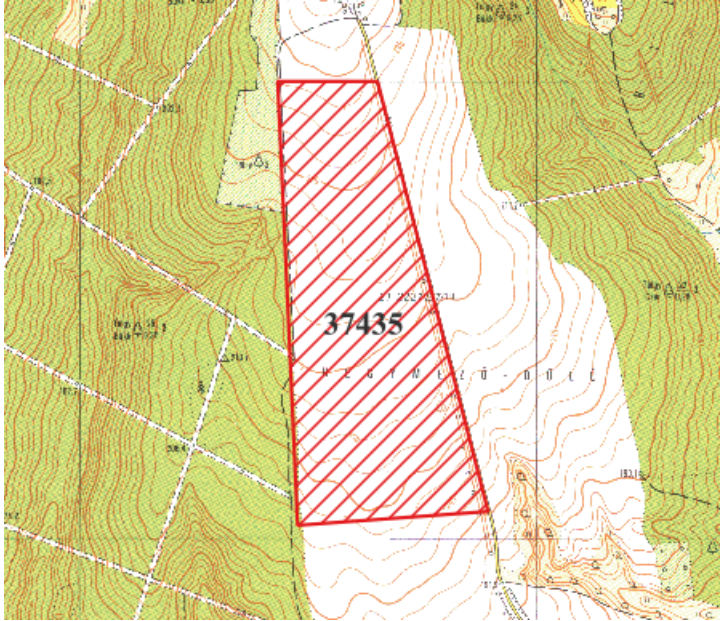
1. Letenye, Hergý-földek			
Lelőhely azonosítója	30926		
Névváltozat	70/1. lelőhely		
Érintett ingatlanok (hrsz. számok)	0159/25, 0159/28, 0159/35, 0159/5, 0156/11, 0156/13, 0159/104, 0159/105, 0159/106, 0159/107, 0159/108, 0159/109, 0159/122, 0159/123, 0159/124, 0159/125, 0159/42, 0159/73		
A lelőhely kora és jellege	Árpád-kor – telepnym		
Régészeti tevékenység	Terepbejárást: Horváth László – 1992, 1998, 1999; felmérés – Horváth László – 1999; terepbejárást: Müller Róbert – 2000; Ásatás: Müller Róbert – 2001, 2002; terepbejárást: Eke István – 2010; adatgyűjtés: Reményi László – 2014		
Jelenlegi állapot	bolygatatlan, részben feltárt	Veszélyeztetettség	bolygatás, talajművelés, építkezés, autópálya építés

Lelőhely elhelyezkedése	
-------------------------	--

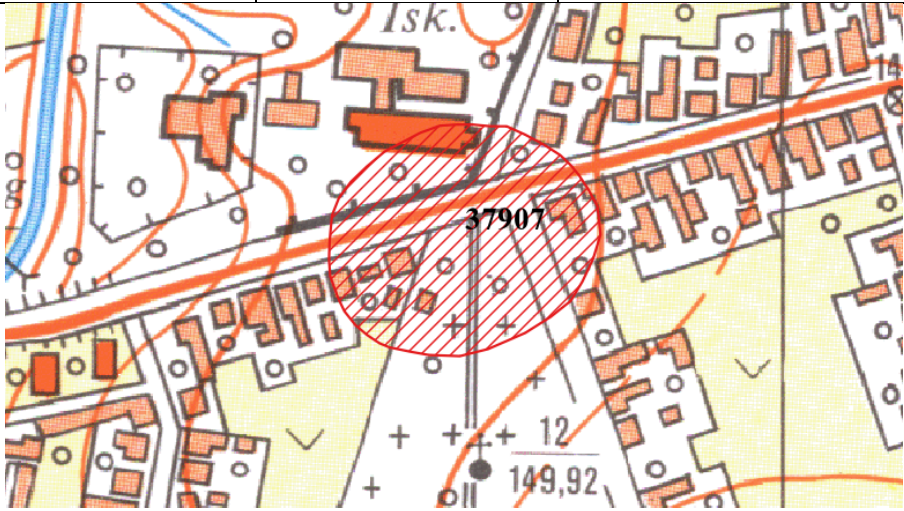
2. Letenye, Lapuleveles-dűlő			
Lelőhely azonosítója	28848		
Névváltozat	702. leelőhely M70 autópálya,		
Érintett ingatlanok (hatsz. számok)	0308/2, 0306/1, 0270/1, 0270/21, 0307/3, 6812/2, 6811, 6810/1, 6810/2, 6809, 6808, 6807, 6806/1, 0306/3, 0270/18, 0270/16, 0270/14, 0270/12, 0270/10, 0267/3, 0270/20, 0270/23, 0272/1, 0250/45, 6615, 0264/34, 0268/1, 0271/1, 0269, 0278, 6805, 0264/50, 0264/52, 0264/53, 0267/4, 0270/29, 0270/30, 0270/31, 0274/4, 0315/1		
A leelőhely kora és jellege	őskor (rézkor, bronzkor) – telepnyom; római kor – telepnyom; népvándorlás kor – telepnyom; Árpád-kor – falu, árok; középkor – telep, kút; kora újkor – telep		
Régészeti tevékenység	Terepbejárás: Horváth László – 1998, 1999; felmérés: Horváth László – 1999; ásítás: Száraz Csilla – 2000, 2001; ásítás: Horváth László – 2003; terepbejárás: Eke István – 2010, 2014; adatgyűjtés: Straub Péter – 2013; terepbejárás: Koller Melinda – 2014; adatgyűjtés: Reményi László – 2014; próbafeltárás: Kiss Péter – 2016; ásítás: Orha Zoltán – 2017; régészeti felügyelet: Orha Zoltán – 2017		
Jelenlegi állapot	bolygatott, bolygatatlan, feltárt, részben feltárt, mezőgazdasági művelés	Veszélyeztetettség	bolygatás, talajművelés, építkezés, autópálya építés, földmunkák

Lelőhely elhelyezkedése	
-------------------------	--

3. Letenye, Hegymezői-dűlő

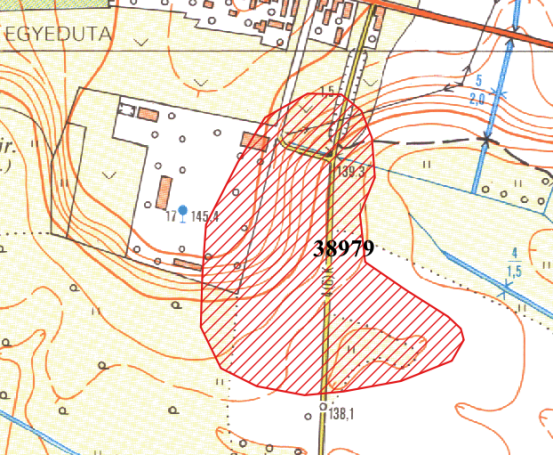
Lelőhely azonosítója	37435		
Névváltozat	Billegi-dűlő		
Érintett ingatlanok (hrsz. számok)	0319/16, 0319/17, 0319/18, 0319/19, 0319/20, 0329, 0328/2		
A lelőhely kora és jellege	őskor – szórványlelet; középkor – szórványlelet		
Régészeti tevékenység	Terepbejárás: Horváth László – 2003; Próbafejtés: Horváth László – 2003		
Jelenlegi állapot	Bolygatott	Veszélyeztetettség	veszélyeztetett: szél, bányanyitás
Lelőhely elhelyezkedése			

4. Letenye, Kossuth u. 47.

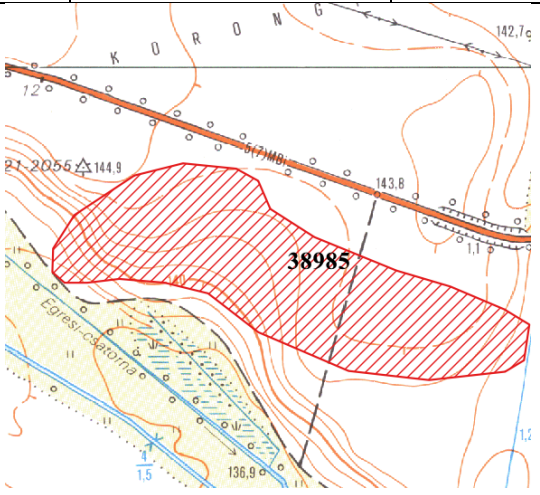
Lelőhely azonosítója	37907		
Névváltozat	-		
Érintett ingatlanok (hrsz. számok)	1472, 1471, 1670, 2/5, 176/2, 177, 175, 176/1, 148, 1761/1, 2/2, 2/4, 147, 174, 1668/2		
A lelőhely kora és jellege	avar kor – csontvázas temető		
Régészeti tevékenység	Ásatás: Kerecsényi Edit – 1958; ásatás: Valter Ilona – 1963; adatgyűjtés: Straub Péter – 2013		
Jelenlegi állapot	bolygatott, elfedett, részben feltárt, részben elpusztult	Veszélyeztetettség	építkezés
Lelőhely elhelyezkedése			

5. Letenye, Egyeduta

Lelőhely azonosítója	38979		
Névváltozat	-		
Érintett ingatlanok (hrsz. számok)	719, 724, 725, 716, 717, 720, 721, 722, 723, 093/1, 093/2, 098/12, 094, 099/3, 0100/26, 0100/20, 0100/5, 0100/19, 0100/15, 0100/16, 0100/25, 0100/24, 0100/21, 0100/10, 718/2, 0100/2, 0101/26, 0101/22, 0101/25, 0101/23, 099/2, 098/11, 0100/23, 0100/31, 0101/16, 0101/30, 096/4, 096/5, 098/14, 098/15, 098/16, 098/19, 099/4, 099/5, 718/1		
A lelőhely kora és jellege	őskor – telep; római kor – telep; Árpád-kor – telep		
Régészeti tevékenység	Ásatás: Kvassay Judit – 2003; Terepbejárás: Koller Melinda – 2014; Adatgyűjtés: Reményi László – 2014		

Jelenlegi állapot	bolygatott, részben feltárt	Veszélyeztetettség	veszélyeztetett: talajművelés, útépítés
Lelőhely elhelyezkedése			

6. Letenye, Korongi-tábla

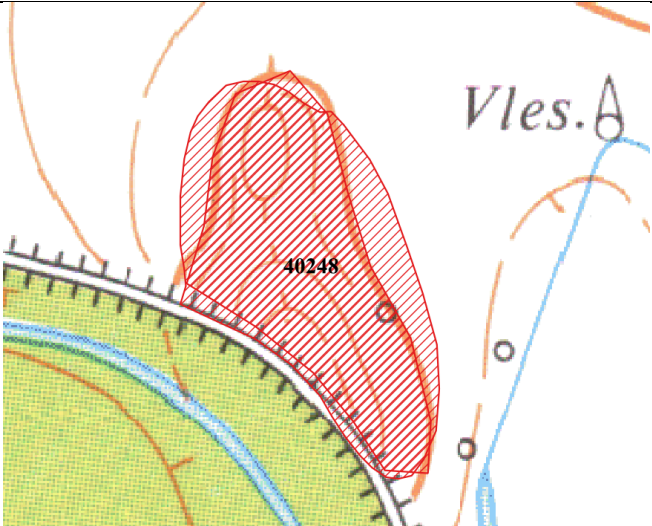
Lelőhely azonosítója	38985		
Névváltozat	-		
Érintett ingatlanok (hrs. számok)	089/23, 089/24, 089/27, 089/30, 089/33, 089/36, 089/32, 089/26, 089/35, 089/29, 089/38, 091/2, 089/28, 087/6, 089/31, 087/4, 087/2, 087/3, 089/18, 089/16, 088, 089/22, 089/20, 087/7, 089/25, 087/5, 089/37, 089/43, 089/44, 089/45		
A lelőhely kora és jellege	őskor – telep; római kor – telep; Árpád-kor – telep; késő középkor – telep		
Régészeti tevékenység	Ásatás: Kvassay Judit – 2003; Terepbejárás: Koller Melinda – 2014; Adatgyűjtés: Reményi László – 2014; Geofizikai mérés: Mesterházy Gábor – 2014		
Jelenlegi állapot	bolygatott, részben feltárt	Veszélyeztetettség	veszélyeztetett: talajművelés, autópálya építése
Lelőhely elhelyezkedése			

7. Letenye, Fő tér

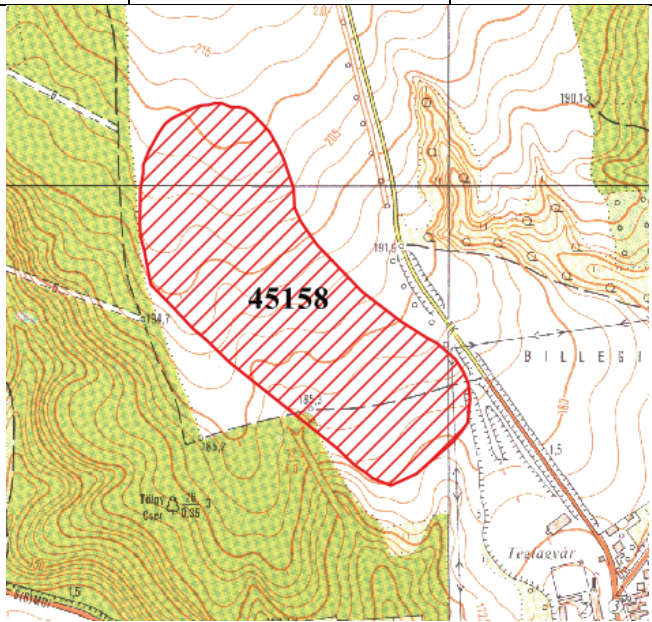
Lelőhely azonosítója	40247		
Névváltozat	-		
Érintett ingatlanok (hrsz. számok)	1290, 395/3, 1458/4, 1458/5, 1/2, 1/1, 1289, 1/3, 1/4, 1/5, 1283, 1287, 1285, 1286, 1433, 1458/3, 1463/3, 396, 397, 1288, 1282/2, 1284/2, 1284/1		
A leelőhely kora és jellege	római kor – vicus; Árpád-kor – templom körüli temető		
Régészeti tevékenység	Ásatás: Kerecsényi Edit – 1958; Helyszíni szemle: Kerecsényi Edit – 1961; Ásatás: Straub Péter – 2006; Adatgyűjtés: Straub Péter – 2013		
Jelenlegi állapot	bolygatott, elfedett, részben feltárt	Veszélyeztetettség	építkezés
Lelőhely elhelyezkedése			

8. Letenye, Szentkeresztudomb

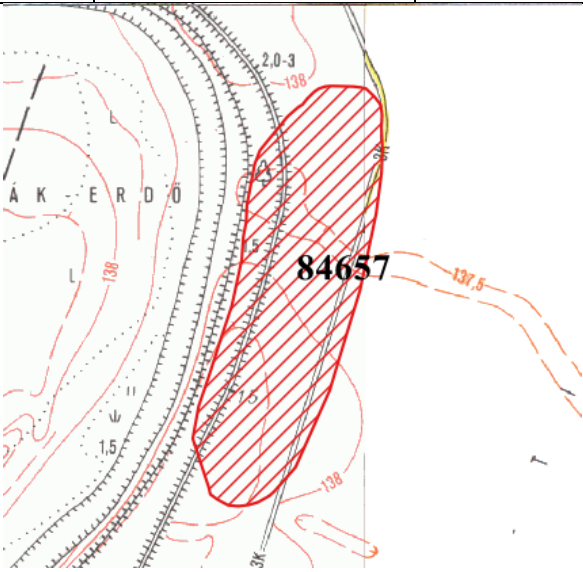
Lelőhely azonosítója	40248		
Névváltozat	-		
Érintett ingatlanok (hrsz. számok)	0278, 0270/29, 0270/31		
A leelőhely kora és jellege	őskor – telep; Árpád-kor – telep, templom, templom körüli temető		
Régészeti tevékenység	Ásatás: Parádi Nándor – 1964, 1965; Ásatás: Kalicz Nándor – 1965; Terepbejárás: Eke István – 2010; Adatgyűjtés: Reményi László – 2014		
Jelenlegi állapot	részben feltárt, részben elpusztult	Veszélyeztetettség	veszélyeztetett: bolygatás, talajművelés

Lelőhely elhelyezkedése	
-------------------------	--

9. Letenye, Hegymező-dűlő II.

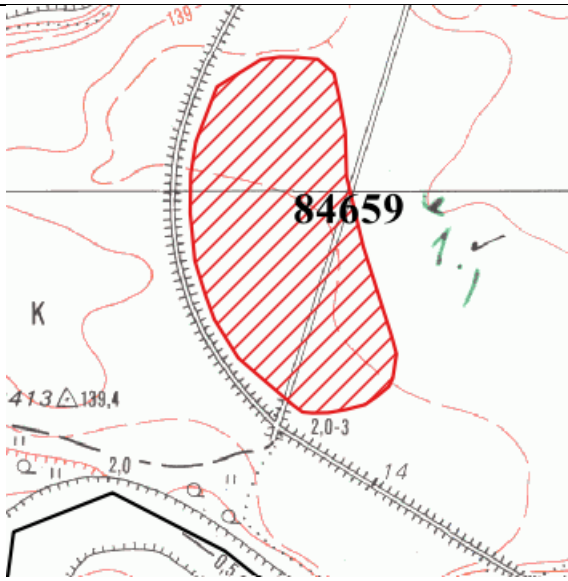
Lelőhely azonosítója	45158		
Névváltozat	V. Kavics és II. Agyagbánya		
Érintett ingatlanok (hrsz. számok)	0319/6, 0319/7, 0319/8, 0319/9, 0319/10, 0319/11, 0319/12, 0319/13, 0319/14, 0319/15, 0319/16, 0319/17, 0319/5, 1456/2, 0319/4		
A lelőhely kora és jellege	őskor – telepnyom; középkor – telepnyom		
Régészeti tevékenység	Helyszíni szemle: Egyházi Dóra – 2004; Terepbejárás: Eke István – 2010		
Jelenlegi állapot	bolygatatlan	Veszélyeztetettség	veszélyeztetett: bolygatás, talajművelés, kő-, földkitermelés
Lelőhely elhelyezkedése			

10. Letenye, Nagy- tisztás I.

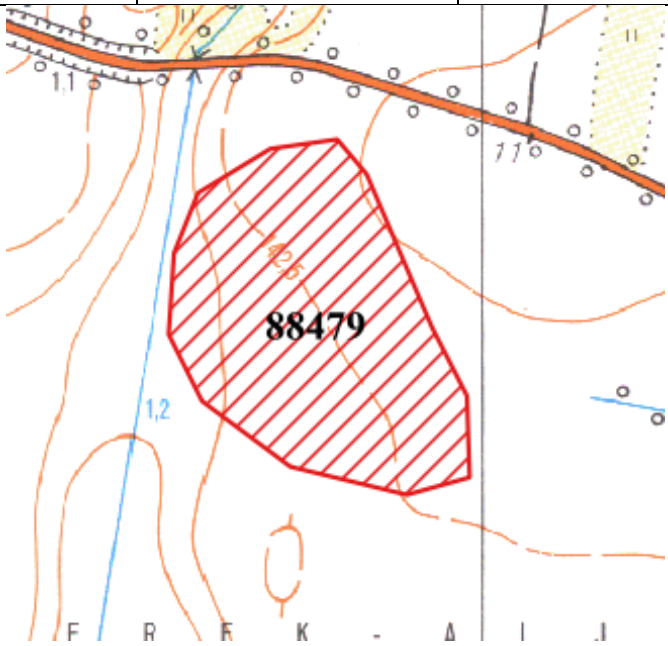
Lelőhely azonosítója	84657		
Névváltozat	-		
Érintett ingatlanok (hrsz. számok)	0150, 0149, 0111/6, 0111/7, 0151/21, 0151/3, 0151/4, 0151/9		
A lelőhely kora és jellege	késő középkor – telepnyom; kora újkor – telepnyom		
Régészeti tevékenység	Terepbejárás: Eke István – 2010		
Jelenlegi állapot	bolygatatlan	Veszélyeztetettség	bolygatás, talajművelés
Lelőhely elhelyezkedése			

11. Letenye, Nagy- tisztás II.

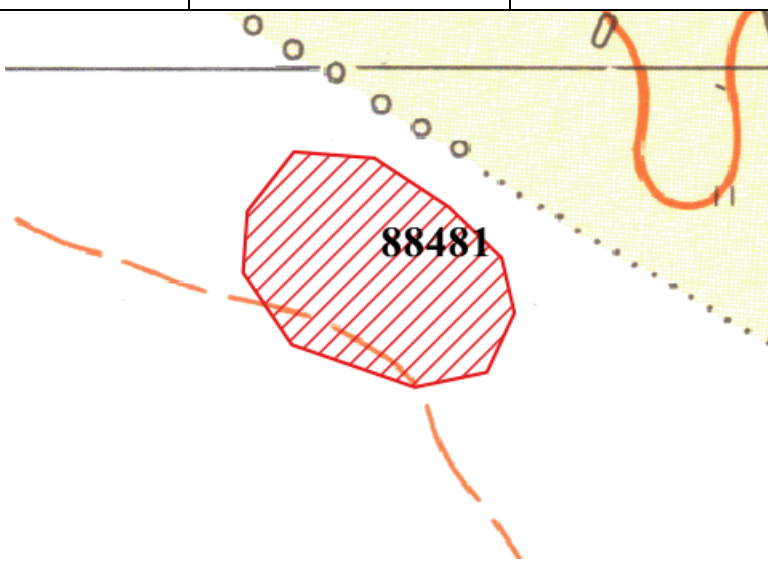
Lelőhely azonosítója	84659		
Névváltozat	-		
Érintett ingatlanok (hrsz. számok)	0150, 0111/6, 0151/20		
A lelőhely kora és jellege	késő középkor – telepnyom; kora újkor – telepnyom		
Régészeti tevékenység	Terepbejárás: Eke István – 2010		
Jelenlegi állapot	bolygatatlan	Veszélyeztetettség	bolygatás, talajművelés

Lelőhely elhelyezkedése	
-------------------------	--

12. Letenye, Berek-alja

Lelőhely azonosítója	88479		
Névváltozat	-		
Érintett ingatlanok (hrsz. számok)	083/5, 083/4, 083/6		
A leelőhely kora és jellege	Árpád-kor – telepnyom; késő középkor – telepnyom		
Régészeti tevékenység	Terepbejárás: Koller Melinda – 2014		
Jelenlegi állapot	bolygatott	Veszélyeztetettség	talajművelés
Lelőhely elhelyezkedése			

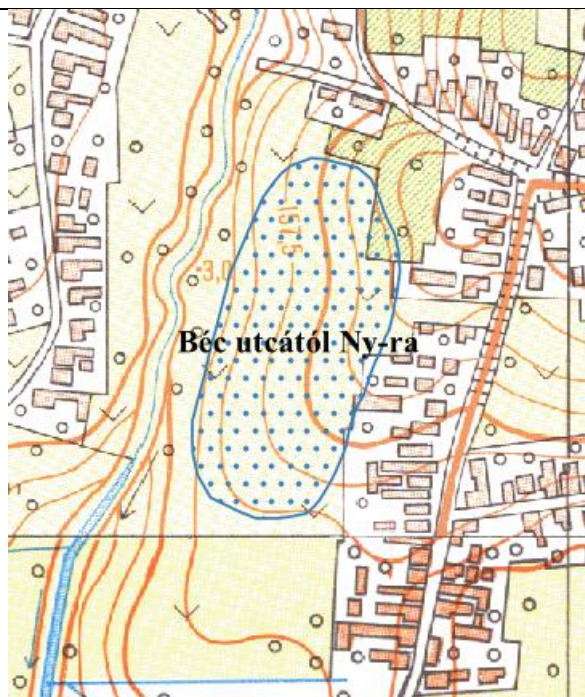
13. Letenye, Alsó-berek

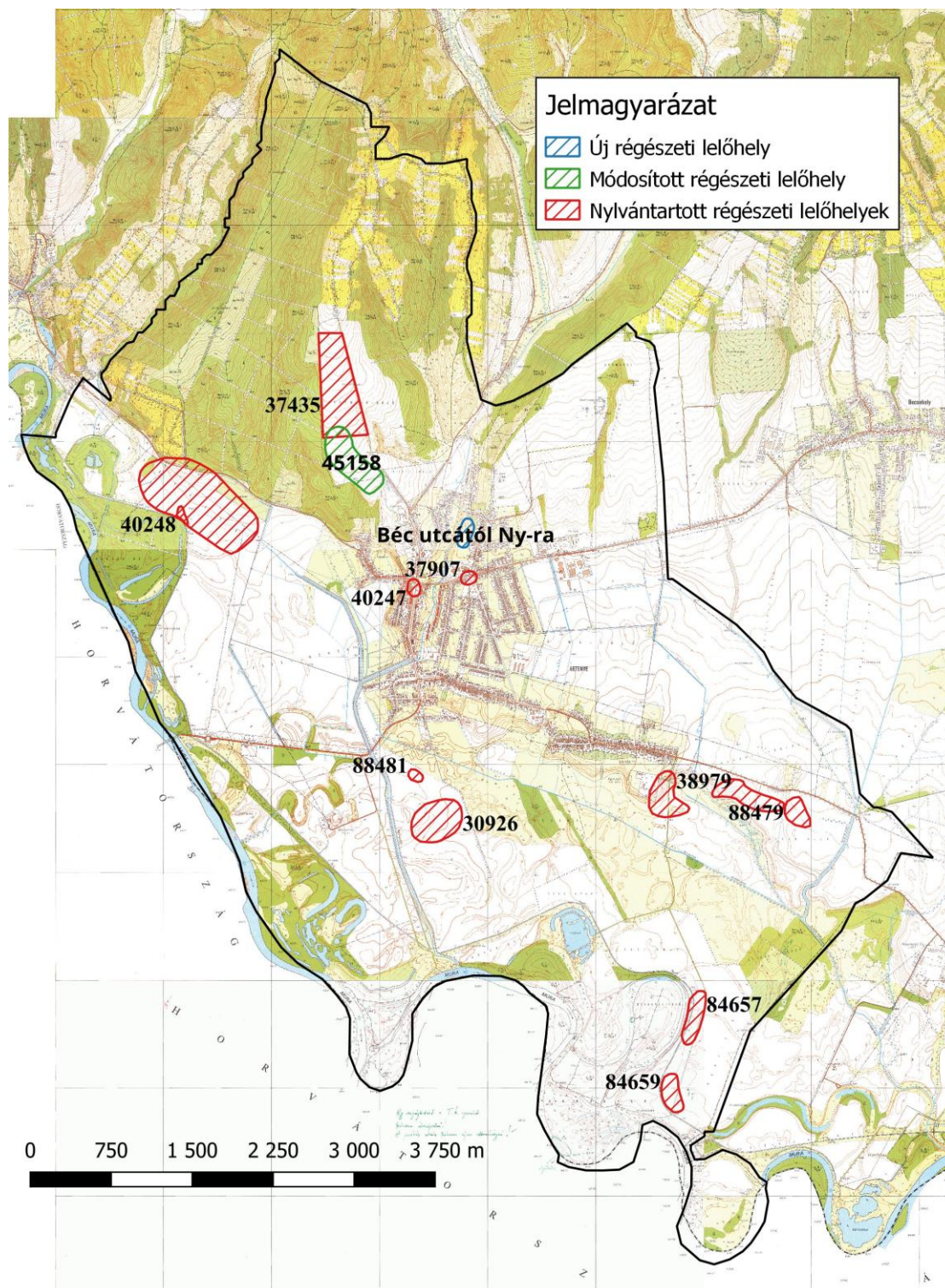
Lelőhely azonosítója	88481		
Névváltozat	-		
Érintett ingatlanok (hrs. számok)	0159/7, 0159/73		
A lelőhely kora és jellege	Árpád-kor – telepnyom		
Régészeti tevékenység	Terepbejárás: Koller Melinda – 2014		
Jelenlegi állapot	bolygatott	Veszélyeztetettség	talajművelés
Lelőhely elhelyezkedése			

14. Letenye, Béc utcától Ny-ra

Lelőhely azonosítója	új lelőhely		
Névváltozat	-		
Érintett ingatlanok (hrs. számok)	1632/1, 1632/2, 1633, 1634, 1635, 1637, 1638, 1639, 1640, 1641, 1642, 1643, 1644, 1645, 1648, 1651, 1654, 1655, 1656, 1657, 1658, 1659		
A lelőhely kora és jellege	római kor – telepnyom; középkor – telepnyom		
Régészeti tevékenység	Terepbejárás: Simmer Livia – 2026		
Jelenlegi állapot	bolygatott	Veszélyeztetettség	talajművelés

Lelőhely elhelyezkedése

Ismert és új régészeti lelőhelyek Letenye területén – EOV térképlapon

1.2.5. Területhasználat és terület állapota a kulturális örökség összefüggésrendszerében

A kulturális örökség védelme és hosszú távú fenntarthatósága szoros összefüggésben áll a területhasználattal és a földterületek aktuális állapotával. A régészeti lelőhelyek nem önálló, elszigetelt objektumok, hanem tágabb táji és gazdasági környezetbe ágyazódnak, amely közvetlenül befolyásolja megőrzésüket, kutathatóságukat és esetleges bemutathatóságukat.

Letenye területhasználata változatos képet mutat. A nyilvántartott régészeti lelőhelyek a sűrűn beépített városközpontban és a lakóterületeken, a belterület peremén, a külterületi mezőgazdasági táblákon, az északi dombvidék erdőkkel övezett területein, valamint a Mura árteréhez és a kisebb vízfolyásokhoz kapcsolódó térszíneken egyaránt előfordulnak. A lelőhelyek elhelyezkedése azt mutatja, hogy a történeti megtelepedésben fontos szerepet játszottak a vízjárta területekből kiemelkedő, szárazabb felszínek, a vízfolyások közelsége, továbbá a közlekedésre és gazdálkodásra alkalmas területek. A település déli és keleti külterületén a mezőgazdasági művelés, az északi részekben az erdőgazdálkodás, a belterületen pedig a lakó-, intézményi és közlekedési célú használat a meghatározó. A külterületi lelőhelyek egy részének állapotát az M7 autópálya és az M70 gyorsforgalmi út építéséhez kapcsolódó földmunkák is jelentősen befolyásolták.

A településen található régészeti lelőhelyeket jelenleg az alábbiak szerint hasznosítják:

Régészeti lelőhely	Jellemző területhasználat
1. Letenye, Hergyó-földek (30926)	nagyreszt szántóföldi művelés alatt álló általános mezőgazdasági terület
2. Letenye, Lapuleveles-dűlő (28848)	részben szántóföldi mezőgazdasági terület, részben gyorsforgalmi közlekedési terület és az ahhoz kapcsolódó út menti sáv
3. Letenye, Hegymezői-dűlő (37435)	jellemzően mezőgazdasági terület, részben erdőterület, illetve erdőszegélyi környezet
4. Letenye, Kossuth u. 47. (37907)	beépített belterületi lakóterület, részben közlekedési célú terület
5. Letenye, Egyeduta (38979)	nagyreszt szántóföldi művelés alatt álló általános mezőgazdasági terület, részben út menti területsáv
6. Letenye, Korongi-tábla (38985)	nagyreszt általános mezőgazdasági terület, részben gyorsforgalmi közlekedési terület és annak közvetlen környezete
7. Letenye, Fő tér (40247)	intenzíven beépített településközponti terület, lakó-, intézményi és közlekedési célú területrészekkel
8. Letenye, Szentkeresztomb (40248)	jellemzően mezőgazdasági és gyepek terület, részben erdős, ártéri jellegű környezet
9. Letenye, Hegymező-dűlő II. (45158)	jellemzően mezőgazdasági terület, részben erdőterület, illetve erdőszegélyi környezet
10. Letenye, Nagy-tisztás I. (84657)	nagyreszt szántóföldi művelés alatt álló általános mezőgazdasági terület
11. Letenye, Nagy-tisztás II. (84659)	nagyreszt szántóföldi mezőgazdasági terület, részben gyepek területrésze
12. Letenye, Berek-alja (88479)	szántóföldi művelés alatt álló általános mezőgazdasági terület
13. Letenye, Alsó-berek (88481)	nagyreszt mezőgazdasági terület, részben gyepek, vízfolyásokhoz és vízelvezető árkokhoz kapcsolódó területsáv
14. Letenye, Béc utcától Ny-ra (új lelőhely)	szántóföldi művelés alatt álló terület, részben gyepek és patak menti területrésze

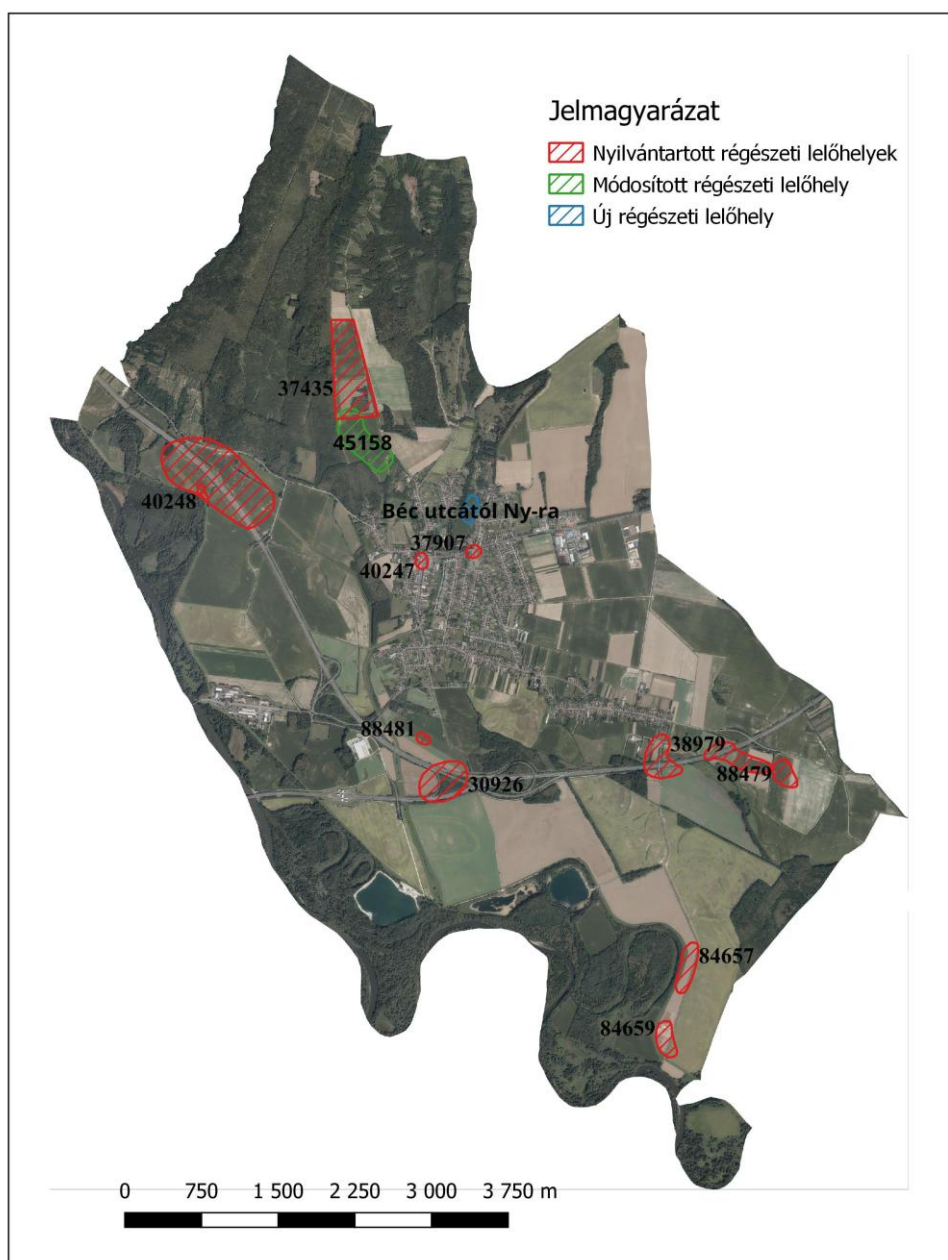
A jelenlegi területhasználat a régészeti örökség fennmaradása szempontjából eltérő hatásokkal jár. A külterületi lelőhelyek többsége mezőgazdasági művelés alatt áll. Ezekben a területeken az ismétlődő szántás, mélylazítás, talajjavítás, vízelvezetés és egyéb talajmunkák folyamatosan károsíthatják a felszínhez közel elhelyezkedő régészeti rétegeket és objektumokat. A felszínen előkerülő régészeti leletanyag egyúttal azt is jelzi, hogy egyes lelőhelyeken a régészeti jelenségeket a mezőgazdasági művelés már eléri.

Az erdős, gyepek vagy kevésbé intenzíven használt területeken a régészeti jelenségek bolygatatlanságának valószínűsége általában nagyobb. Az ilyen felszínek azonban nem tekinthetők teljesen veszélymentesnek, mivel az erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó fakitermelés, tuskózás, erdészeti útépités, valamint a fák gyökérzete ugyancsak károsíthatja a régészeti rétegeket. A Mura árteréhez és a vízfolyások környezetéhez kapcsolódó lelőhelyeken az erózió, a hordalékképződés, a mederváltozások, valamint a vízrendezési munkák is befolyásolhatják a régészeti örökség állapotát.

A Fő tér és a Kossuth utca környezetében elhelyezkedő belterületi lelőhelyek esetében a korábbi beépítés, az épületalapozások, az utépítések, a közművezetékek, valamint az egyéb városi földmunkák következtében a régészeti rétegek részben már bolygatottak lehetnek. Ugyanakkor a beépített területeken is fennmaradhattak régészeti jelenségek az épületek, burkolatok és kertek alatt, ezért minden újabb mélyépítéssel járó beruházás örökségvédelmi kockázatot jelenthet.

A Lapulevelés-dűlő és a Korongi-tábla területén, valamint más, a gyorsforgalmi utakhoz kapcsolódó lelőhelyeken az utépítések és a hozzájuk tartozó földmunkák a lelőhelyek egy részét már jelentősen átalakították. Az út nyomvonalán elvégzett megelőző feltárások ugyanakkor csak a közvetlenül érintett területsávokra terjedtek ki, ezért a lelőhelyek utépítéssel nem érintett részein további régészeti jelenségek fennmaradásával kell számolni.

Összességében Letenye régészeti örökségének állapotát elsősorban a mezőgazdasági művelés, a belterületi beépítés, a közlekedési infrastruktúra fejlesztése, helyenként a nyersanyag-kitermelés, valamint a vízfolyásokhoz kapcsolódó természeti és vízrendezési folyamatok befolyásolják. A lelőhelyek hosszú távú megőrzése ezért a területfelhasználás és az új fejlesztések régészeti örökségvédelmi szempontú tervezését, továbbá a földmunkákkal járó beavatkozások előzetes vizsgálatát igényli.

Ismert és új régészeti lelőhelyek Letenye területén – Ortofotó

1.3. A védett műemléki értékek települési értékleltára, értékkataszter

1.3.1. a világörökségi, és a világörökségi várományos helyszínek és területek

Világörökségi, és világörökségi várományos helyszínek és területek nem találhatók Letenye község közigazgatási területén.

1.3.2. az országos építészeti örökség elemei

Az országos építészeti örökség Letenye község közigazgatási területén.

		
megnevezése:	Aranybárány-fofodó vagy Arany Bárány Vendégfofodó	
címe:	Szabadság tér 1.	hrs: 395
leírás:	Település központjában, szabadon álló, L alaprajzú, egyemeletes épület. Hosszabbik szárnyán csonka kontyolt, rövidebbik szárnyán kontyolt nyeregtető. Rövidebb szárnya K-i végéhez, négyzetes alaprajzú, újonnan épült, földszintes toldalék kapcsolódik. Az É-D-i szárny K-i, udvari homlokzatának tengelyében, kosáríves kapu. A hosszabbik szárny földszinti helyiségei boltozottak, a rövidebb szárny síkmennyezetes. Eredetileg egytraktusos, oldalfolyosós elrendezésű, részben átalakítva. Épült 1800 körül.	
jellemzői, értékei:	Tömegforma, homlokzat, anyaghasználat, nyílászárók, színezés. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: műemléki védelem Törzsszám: 6356
datálása:	XIX. sz. eleje.	
műemléki környezet:	1/1, 1/2, 1/4, 1/5, 394, 393/1, 398, 397, 396, 395/3, 393/4, 393/2, 393/3, 389, 1463/3, 1289, 1290	

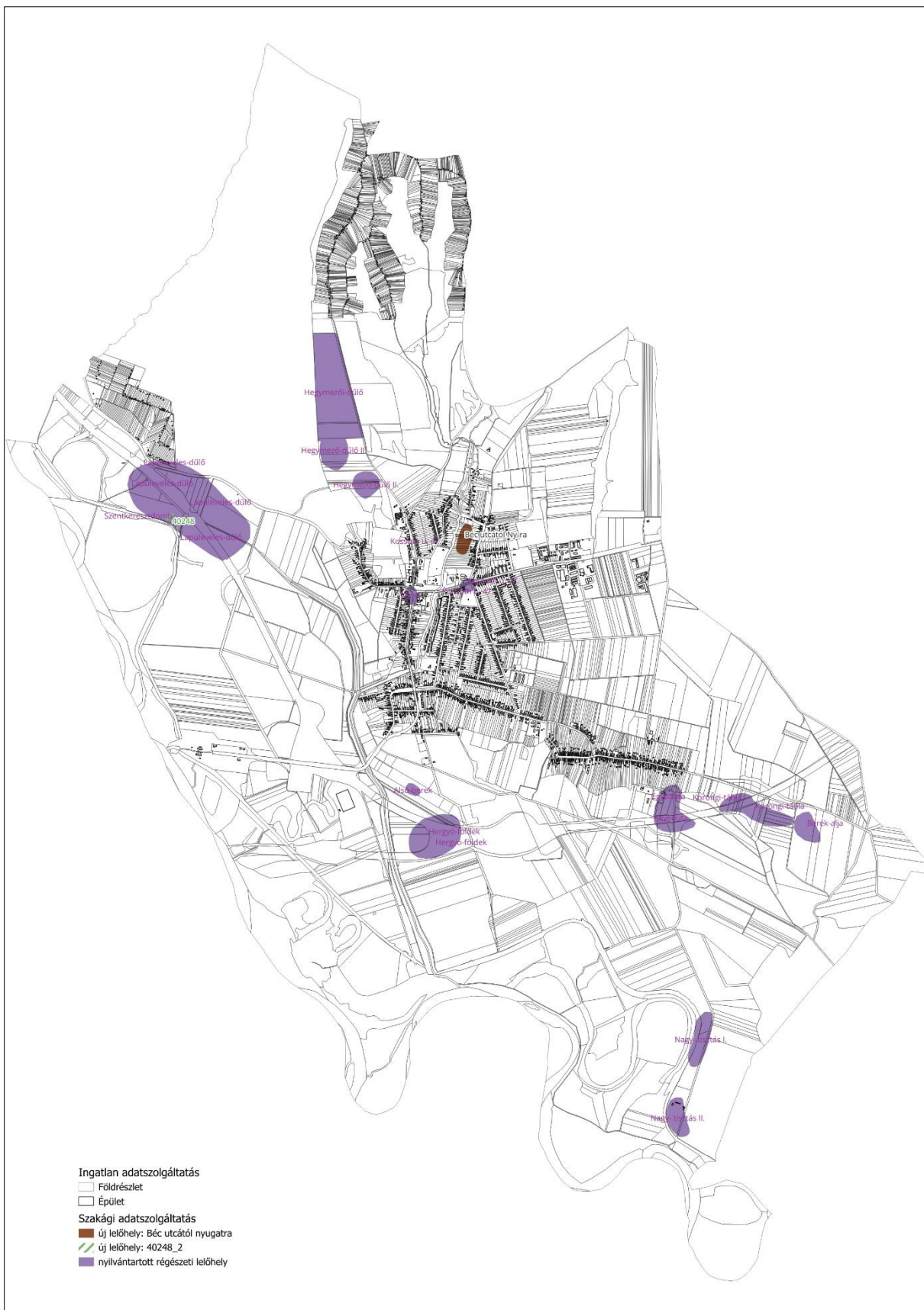

megnevezése:	Szentháromság templom (róm. kat.)	
címe:	Szabadság tér 13.Rátkaihegy	hrszt: 1290
leírás:	Szabadon álló, egyhajós, poligonális szentélyzáródású, K-i homlokzati tornyos templom, a szentély felől kontyolt nyeregtetővel, a szentély D-i oldalához csatlakozó emeletes sekrestye-oratóriummal. A K-i homlokzat oldaltengelyeiben lévő félköríves záródású fülkékben az egykor itt lévő apostolszobrok másolatai. Az eredeti szobrok a kastélyban találhatóak. Csehsüveg boltozatos hajó, szentély és sekrestye, a hajó bejárat oldalán karzat. Falképek: a hajóban, 1960-as évek (Závory Zoltán). Berendezés: főoltár, oltárkép, 1792; két mellékoltár, az egyikben későbbi Jézus Szíve-szobor, szószék, 18. század második fele. Építtette Szapáry Péter 1765-ben.	
jellemzői, értékei:	Tömegforma, homlokzat, anyaghasználat, nyílászárók, színezés, harang, enteriőr, belső berendezések és tartozékok. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: műemléki védelem Törzsszám: 6357
datálása:	1765.	
műemléki környezet:	1463/1, 1463/4, 1460, 1461, 1433, 1458/3, 1458/4, 1458/5, 2/31/1, 1/2, 1/3, 1/4, 1/5, 1291/1, 1285, 1287, 1288, 1433, 1458/3, 1458/4, 1458/, 1463/3, 395/3, 1291/2	

		
megnevezése:	Szapáry-Andrássy-kastély	
címe:	Szabadság tér 4.	hrsz: 1459
leírás:	Település központjában, parkban, szabadon álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős épület. D-i homlokzata előtt timpanonnal lezárt középrizalit, előtte oszloppárokra támaszkodó öntöttvas korlátos erkély. Az épület DK-i és DNy-i sarkához négyzetes alaprajzú, földszintes, lapostetős toldalékok csatlakoznak, tetejükön falazott, sarkain vázadíszes mellvédű terasszal. A földszint kéttraktusos, középfolyosós elrendezésű, helyiségei csehsüveg boltozatosak. Az emeleten részben átalakított alaprajzi rendszer, síkmennyezetes terekkel. Az emeletre háromkarú, boltozott főlépcsőház vezet. Falkép: historizáló díszítőfestés maradványai az emeleten, 19. század vége. Építtette Szapáry Péter 1760-as években. 1830 körül házasság révén az Andrássy család birtokába került. Az épületet gróf Andrássy Károly klasszicista stílusban átalakíttatta. A 19. század második felében historizáló stílusban építették át. Jelenleg művelődési ház. Az egykori kastélyparkban: Kossuth emlékoszlop, 1894; a kastélytól ÉNy-ra, az utcavonalon, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyotetős melléképület; a kastélytól ÉK-re tizenkétszög alaprajzú könyvtárárpület (1986).	
jellemzői, értékei:	Tömegforma, homlokzat, anyaghasználat, nyílászárók, színezés, harang, enteriőr, belső berendezések és tartozékok. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: műemléki védelem Törzsszám: 6354
datálása:	XVIII.sz.	
műemléki környezet:	1463/1, 1463/4, 1460, 1461, 1433, 1458/3, 1458/4, 1458/5, 2/3, 1/4, 1/2	

1.3.3.

a védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és a nyilvántartott régészeti lelőhelyek

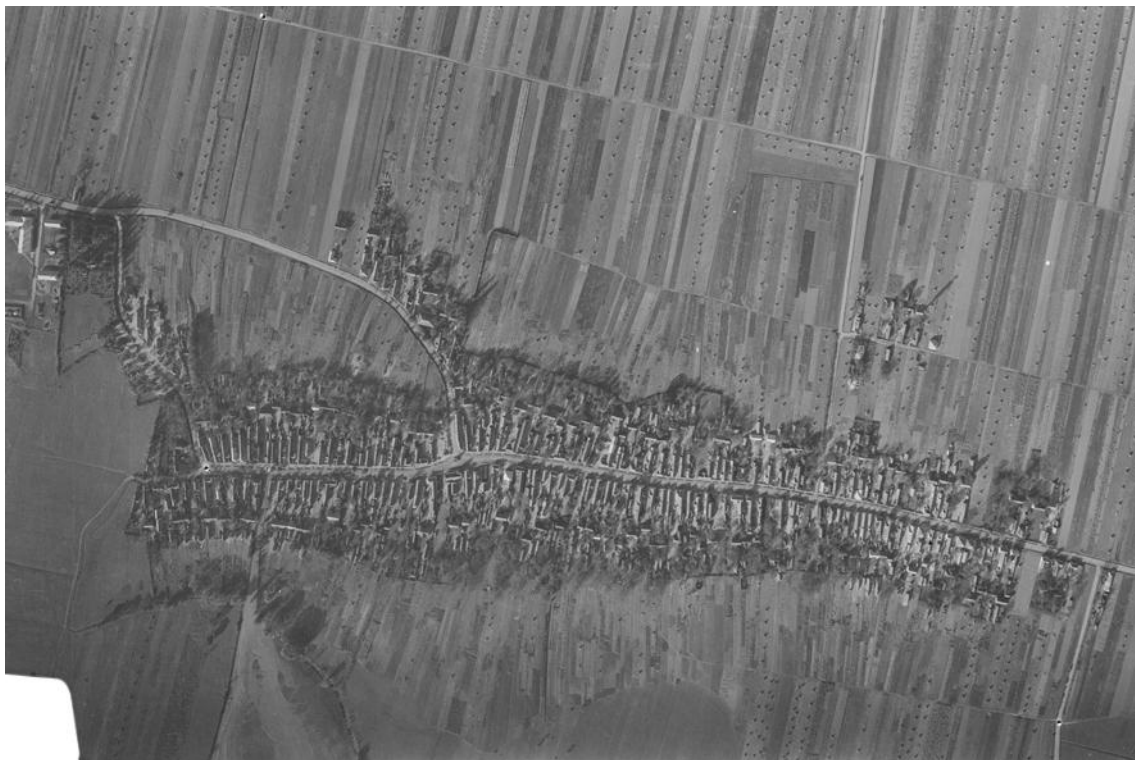
1.4. A helyi építészeti örökség települési értékleltára, amely értékkataszterben az önkormányzati főépítész által meghatározottak szerint tartalmazza a helyi építészeti örökség országos vagy helyi védelemre méltó elemeit

1.4.1. településszerkezet

A településszerkezet jellemzőit döntő módon befolyásolták a táj természeti adottságai. A dombok, az észak-déli irányú völgyek, az erdők jelenléte, a patakok és a Mura, valamint annak ártere formálták a korai településszerkezetet. Az út mellé települt Letenye a közeli kisebb falukhoz képest mindig központi szerepet töltött be, határába a XVI. századig szőlőket is műveltek. A térség számára a török pusztításai után teljes újrakezdés feladata jutott osztályrészül. A legkorábbi ábrázolásként a katonai felmérést ismerjük, ahol meghatározó a kelet-nyugati irányú közlekedési útvonal és a patak, melyre malmokat telepítettek. A település házai az út mentén kisebb csoportokban sorakoznak, de az egyes utcák között nagyobb hiányok, betelepítetlen térségeket látunk. A fő szerkezeti egységek tehát felismerhetők, a struktúra ekkor már nem halmazos, de még kissé fragmentált. Egyeduta már ebben az időszakban is elágazó útifaluként jelenik meg. Béc szerkezetét a dombok és völgyek alakítják, eleinte a dombháton házcsoportokat látunk, melyekből girbe-gurba utcák kialakulásával jön létre a településszerkezet.

10. Letenye egy 1969-ben készült légifelvételen (Forrás: fentrol.hu)

11. Egyeduta egy 1959-ben készült légifelvételen (Forrás: fentrol.hu)

A XIX. században a település szerkezet már kikristályosodik, az utcák vonalvezetése határozottá válik, elindul a településrészek egymáshoz való közeledése. Béc és Egyeduta számára is meghatározó Letenye, amit abból is látunk, hogy az 1700-as évek végétől Bécen nincs kialakult faluközpont, Egyedután az útkereszteződésben kereszt és kisebb kápolna áll csak, minden komolyabb, a mezővárosi ranghoz szükséges létesítmény Letenye központjában épül fel és határozza meg mai napig a település szerkezetet. Ilyen épületek a templom, a fogadó és a kastély. Ez utóbbi kertje markáns, nagy kiterjedésű eleme a szerkezetnek, amit a településen belüli hasznosítható zöldfelületnek tekintettek, így a park részleges felszámolása után területét rekreációs és gondozási célú épületek foglalták el. Felhívnom a figyelmet, hogy a parkban – a XIX. században folyamán – a patak jelenlétét felhasználva tavat építettek romantikus szigettel, aminek azért van jelentősége, mert ekkor még mind funkcionálisan, mind látvány szempontjából a patak fontos alkotóeleme volt a településképpnek, amit ma már nem mondhatunk el róla. Ma már csak egy kis szakaszon a Bajcsy-Zsilinszky utca északi oldalán található parkban érhető el a patak közvetlen közelségben. Látható, hogy ezt követően a kastélytól nyugatra és északra is megindul az utcák mentén a lakóházak építése.

A település XX. századi fejlődése a belső területek nagyobb és a korábbiaknál sűrűbb beépítését mutatja, valamint ekkor zajlik le Béc és Egyeduta falvakkal való egyesülés, mind jogilag, mind a beépítést illetően. A tervszerűen kialakított hosszú és egyenes utcák összekötik a településrészeket. A század közepén még a település történeti magjától keletre a telekvégek a patakig értek, a későbbiek folyamán a patakpartra emeletes lakóházakat építettek. A park is lassan elvesztette a XIX. századi szerkezetét, így a településközpont mellett megtalálható természeti értékek szépen lassan elvesztek.

A település keleti szélén ipartelep, valamint a sportélet számára rekreációs létesítményeket alakítottak ki. A keleti irányból érkező a település képét meghatározzák a nagy megművelt területek és a szigetszerű beépítések. A többi oldalon a település már nem szaggatott, vagyis nem mosódik bele a tájba, hanem határozottan lezárt végeket mutat.

1.3.4. telekstruktúra és az utcavonal-vezetés

Ahogy a korábbi fejezetben láttuk a település három fő szerkezeti egységből áll össze: Letenye, Egyeduta és Béc. Az utcavonal-vezetés és a telekszerkezet ennek megfelelően a régi településmagoknál organikus alakult ki, elmondható, hogy ezek meglehetősen széles utcák voltak. Ez a terjedős légtérarány ma is megfigyelhető a településen. Az akkori törések, kiszögellések, girbe-gurba vonalvezetésű utcák a mai napig láthatók a szerkezetben. A településrészek összeépítése már hosszú és egyenes vonalvezetésű, tervezett utcákkal történt meg. A rendezésen átesett településközpont, ahol korábban a vásárokat tartották a 7-es autópályát és mellette parkolókká alakult, és az abból déli irányba vezető széles Kossuth Lajos utca zöldszigeteket és további parkolókat kapott. Sajnálatos a park eltűnése, mert a beépítéseket követően a szerkezet továbbra is esetleges és átgondolatlan. A településen megjelenik a szabályos, tervszerűen telepített és az organikusán nőtt utcahálózat is. Ennek megfelelően a telekszerkezet is változatos: az északi részen szabálytalanabb, inkább a négyzethez közelítő telekformákat, a déli részen már szabályos hosszban elnyúló telkeket, délkeleten fésűs beépítést találunk. A közterületi határok nagyjából a kialakulásuk óta változatlanok.

12. Letenye részlete 1969-ban (Forrás: fentrol.hu)

13. Letenye 1990-ben (Forrás: fentrol.hu)

1.3.5. utcakép vagy utcakép részlet

Letenye lakóházai az utóbbi száz évben szinte teljesen lecserélődtek. A történetileg kialakult szerkezeti egységek önálló karakterrel bírnak, de ez lényegében egybemosódik az egész településen. Ami mégis eltérést jelent, az a domborzati viszonyokhoz való alkalmazkodás, így megtaláljuk a domboldalakra felhúzódo és egymás után sorakozó házakat, a nagyobb, széles utcák mellett a földszintes és emeletes lakó vagy középületeket, a „klasszikus” utcára néző ablakokkal rendelkező típusházakkal beépített útifalut és a településközpont közel a patakparta épített emeletes, lakótelepi típusházakat. Egyeduta nyugati utcácskája, valamint Béc északnyugati és Letenye északnyugati csücske őriz még valamit a század eleji hangulatból, de ez az épületek lecserélődésével hamarosan el fog tűnni. A környezetalakítás a településközpontban átgondolt karaktert mutat, a többi utcában a zöldfelületekkel és növényzettel tagolt széles utcák a jellemzőek. Az épületállomány formai jellege és műszaki állapota vegyes. A településkaraktert összességében az adott időben az adott üres hely kihasználásának elve jellemzi, ami alapján az aktuális célt rövid időn belül megvalósító praktikus megoldás felülírja a hosszabb távra tervező átgondolást.

14. Bajcsy-Zsilinszky utca keleti irányú nézete

15. Szabadság tér

16. Buszállomás a Szabadság-tértől keletre

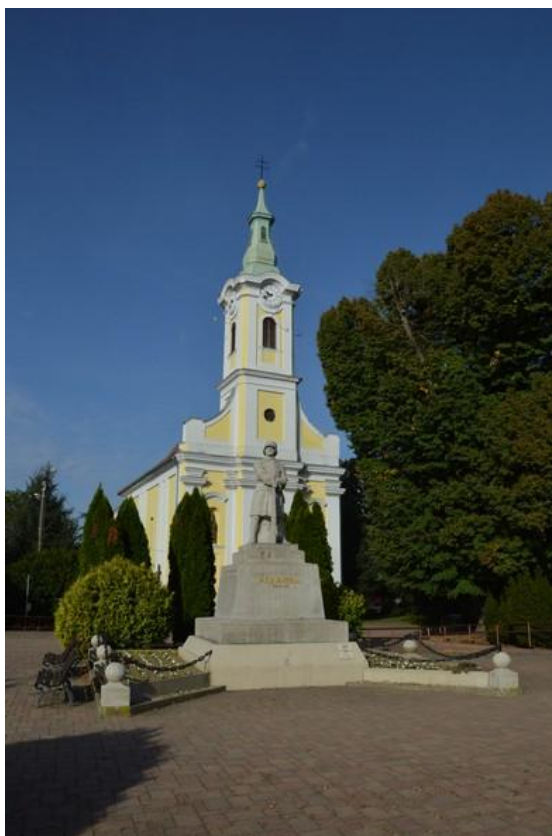
17. Áruház a Szabadság téren

18. Szabadság tér déli irányú nézete

19. A kastély a Szabadság téren

20. A Szentháromság templom és az I. világháborús emlékmű

21. Könyvtár a kastélyparkban

22. Bajcsy-Zsilinszky úttól délre eső, a béke utcai lakótelepi típusházak

23. Bajcsy-Zsilinszky út

24. Óvoda az egykori kiterjedt kastélypark területén

25. Letenyey András Gyula Általános iskola, az egykori kastélypark végén az útkereszteződésben

1.3.6. egyéb településkarakter elemek

A településsel nem szorosan összefüggő, de karakteres elemek az északi és a nyugati oldalon található szőlőhegyek. Ezek a területek közigazgatásilag Letenéhez tartoznak, de domborzatilag inkább Murarátka, Zajk karakteréhez hasonlóak és inkább oda tartozónak érezzük. További karakteres elem a déli irányban található Mura valamint annak szabályozott ártere, azonban ez inkább egy cezúrát jelent, nem a település szerves részeként megjelenő elemet.

26. Letenye nyugati irányból

27. Letenye kelet felől HRSZ:1804/2

28. Egyeduta, Rákóczi F. u. vége M7

29. Tájrészlet a Julián szőlőhegyről

1.3.7. építményrészlet vagy az alkalmazott anyaghasználat, tömegformálás, homlokzati kialakítás

Tömeg és homlokzat

A településen található építészeti karakter vegyes képet mutat. A régi, de felújított és átépített házak ugyanúgy megtalálhatók, mint az 1960-as évektől kezdve épített típusházak, a nyolcvanok évek lakóházai és az emeletes lakótelepi típusházak és a 2000-es évek után épített lakóházak. A régi épületek a bővítések ellenére még őrzik azt a magot, ami még az eredeti formát jelentette, utóbbiak változatlan formában jelennek meg, csak kisebb felújításokat végeztek rajtuk. A bővített régi épületek tetőformája összetetté vált, alaprajzuk az egyszerű téglalapból L-alakúvá, vagy szélesebb téglalappá alakult át. Egyes régi épületeknél még megfigyelhető egy a kódisálláshoz hasonló, de már beépített kiugró épületrész. A szobák utcára néznek, ezeknek egy vagy két ablaka és az oromfal vagy a típusházak esetében a sátoztető adja az utcavonal építészeti képét. A lakóházak földszintesek, a terepviszonyoknak és a rég kialakult telekosztásnak megfelelően előkerteket eltartva sorakoznak a lakóházak a domboldalon.

Anyaghasználat

A faluképet 100 éve még meghatározó vertfalú, zsúptetős épületek eltűntek. A tetőfedés jellemzően égetett agyagcserép, de megtalálható a kiselemes betoncserép, azbesztes pala, bitumenes zsindelyfedés vagy a hullámpala, fémlemez, a korszak divatjának és az építendő anyagi lehetőségeinek megfelelően. A fedés színe az aktuális időszak divatját követi, barna, piros, bordó, antracitszürke

Homlokzati kialakítás

A téglaházak felülete kőporos dörzsölt vakolattal vagy – a hőszigetelt házaknál – vékonyvakolattal ellátott. Kialakításuk egyszerű, dísztelen, többnyire eltérő színű sávok osztással rendelkezik vagy eltérő színű lábazattal, párkánnyal és egyszínű homlokzati festéssel. A régi épületek az oromfalt osztó koronázópárkánnyal, oromfali ablakkal, pozitív lábazattal rendelkeznek.

Kerítések, támfalak

A kerítések állapota, formai kialakítása és anyaghasználata vegyesnek mondható alacsony beton lábazatos fa vagy fém, valamint drótkerítések is megtalálhatók a faluban.

30. Rákóczi Ferenc utca (Egyeduta)

31. Szent Imre herceg utca

32. Építők útja

33. Petőfi Sándor utca

34. Az egykori Béc település egyik utcája

35. Eötvös utca

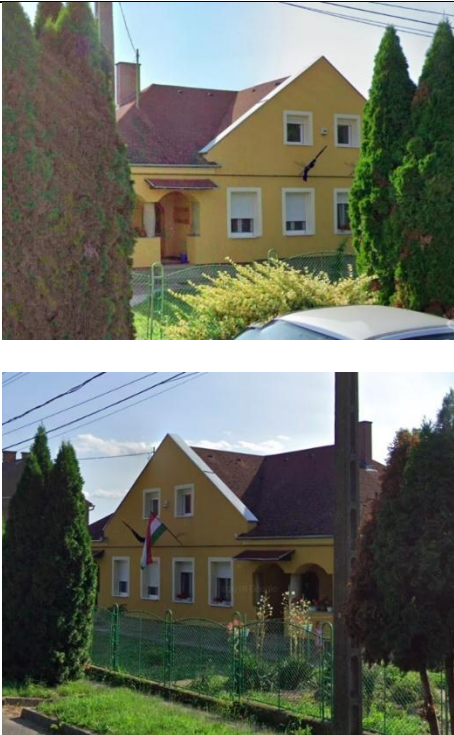

36. Egyeduta, harangláb – Rákóczi Ferenc utca

Az egyes elemek bemutatása

megnevezése:	Könyvtár	
címe:	Szabadság tér 15.	hrsz: 1463/3
leírás:	Az egykori kastélyparkban a kastélytól ÉNy-ra, az utcavonalon; a kastélytól ÉK-re tizenkétszög alaprajzú könyvtárépület (MAKONA tervezőiroda -1986).	
jellemzői, értékei:	Tömegforma, homlokzat, anyaghasználat, nyílászárók, színezés. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
datálása:	1996	

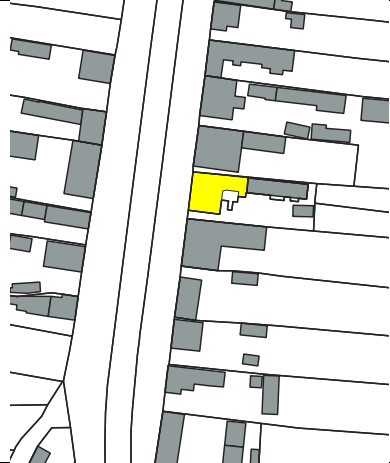
			
megnevezése:	Irodaépület		
címe:	Kárpáti u 10.	hrsz: 1450	
jellemzői, értékei:	Tömegforma, homlokzat, anyaghasználat, színezés, meglévő régi nyílászárók, nyílásosztás. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).		Védelme: helyi védett
datálása:	XX. század		

			
megnevezése:	Szecessziós lakóház		
címe:	Kossuth Lajos u. 43.	hrsz: 1221	
jellemzői, értékei:	Tömegforma, homlokzat, díszítmények. anyaghasználat, színezés, meglévő régi nyílászárók, nyílásosztás. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme:	helyi védett
datálása:	XX. század		

					
megnevezése:		Népiskola			
címe:		Kossuth Lajos u. 46.		hrsz: 430	
jellemzői, értékei:		Tömegforma, homlokzat, anyaghasználat, színezés, meglévő régi nyílászárók, nyílásosztás. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).		Védelme: helyi védett	
datálása:		1927-28.			

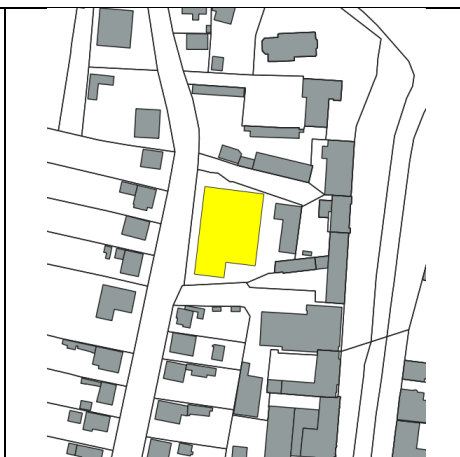
					
megnevezése:		Lakóház			
címe:		Kárpáti u. 22.		hrsz: 1455/6	
jellemzői, értékei:		Tömegforma, homlokzat, anyaghasználat, színezés, meglévő régi nyílászárók, nyílásosztás. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).		Védelme: helyi védett	
datálása:		XX. sz.			

		
megnevezése:	Kolping Idősek Ápoló-Gondozó otthona	
címe:	Petőfi Sándor u. 40.	hrsz: 473
jellemzői, értékei:	Tömegforma, homlokzat, anyaghasználat, színezés, meglévő régi nyílászárók, nyílásosztás. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: helyi védett
datálása:	XX. sz.	

		
megnevezése:	Lakóház	
címe:	Kossuth Lajos u. 34.	hrsz: 423
jellemzői, értékei:	Tömegforma, homlokzat, ívelt oromzat, anyaghasználat, színezés, meglévő régi nyílászárók, nyílásosztás. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
datálása:	XX. sz.	

megnevezése:	Lakóház	
címe:	Baross Gábor u 39.	hrsz: 1150
jellemzői, értékei:	Tömegforma, homlokzat, anyaghasználat, színezés, meglévő régi nyílászárók, nyílásosztás.	Védelme: -
datálása:	XX.sz. eleje	

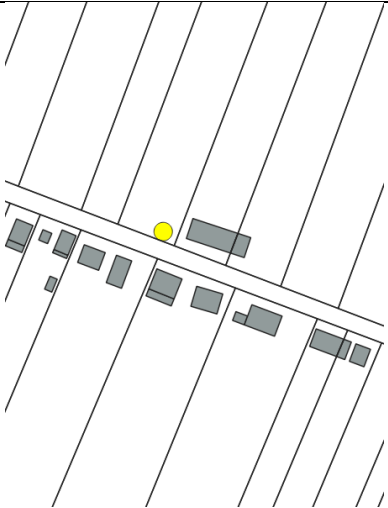
megnevezése:	Magtár	
címe:	Fenyő u. 8.	hrsz: 1283
jellemzői, értékei:	Tömegforma, homlokzat, anyaghasználat, színezés, meglévő régi nyílászárók, nyílásosztás.	Védelme: -
datálása:	1912. felújítva 1997.	

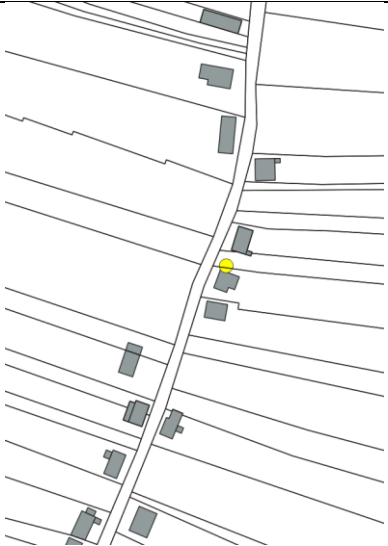

megnevezése:	Lakóház	
címe:	József Attila u. 27	hrsz: 1416
jellemzői, értékei:	Tömegforma, homlokzat, anyaghasználat, színezés, meglévő régi nyílászárók, nyílásosztás.	Védelme:
datálása:	XX. sz. eleje	

megnevezése:	Lakóház	
címe:	Rákóczi Ferenc u. 32	hrsz: 870
jellemzői, értékei:	Tömegforma, homlokzat, oromzat, anyaghasználat, plasztikus díszítés, színezés, meglévő régi nyílászárók, nyílásosztás. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme:
datálása:	XX. sz. eleje	

 		
megnevezése:	Harangláb	
címe:	Julián hegy	hrsz: 6633/1
jellemzői, értékei:	Lokális, kulturális, vallási alapú érték. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
datálása:	XX. sz. eleje	

 		
megnevezése:	Harangláb	
címe:	Öreghegy	hrsz: 5370 és 5371
jellemzői, értékei:	Lokális, kulturális, vallási alapú érték. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
datálása:	XX. sz.	

térképrészlet

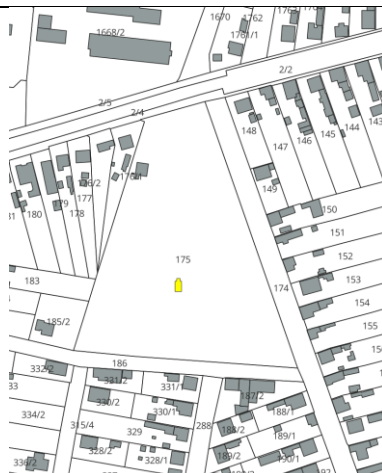
megnevezése:	Béci kápolna	
címe:	Zajki-hegy	hrsz:
jellemzői, értékei:	Lokális, kulturális, vallási alapú érték. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
datálása:	XX. sz.	

megnevezése:	Temetői kápolna	
címe:	Egyeduta, Rákóczi Ferenc utca	hrsz: 895
leírás:	ÉK-Ny-i tájolású, egyhajós, egyenes szentélyzáródással, cserépfedésű nyeregtetővel fedett, a fő tömeg elé ugratott torony alatt nyitott toronyalj képződik, a toronyfedés sokszög alaprajzú sisak, színezett falmező és eltérő színű koronázó ész a tornyot osztó párkány.	
jellemzői, értékei:	Tömegforma, homlokzat, anyaghasználat, nyílászárók, színezés, harang, enteriőr, belső berendezések és tartozékok. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme:
datálása:	1938-39.	

megnevezése:	Harangláb	
címe:	Rákóczi Ferenc u.	hrsz: 793
leírás:	Cserépfedésű sisakkal fedett falazott szerkezetű, vakolt harangláb. Az alsó rész kiszélesedik, a vékonyabb toronytól cserépfedésű párkány választja el, záródása félköríves alaprajzú.	
jellemzői, értékei:	Tömegforma, homlokzat, anyaghasználat, nyílászárók, színezés, harang, enteriőr, belső berendezések és tartozékok. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme:
datálása:	XIX. század	

megnevezése:	Temetői kápolna	
címe:	temető, Bajcsy-Zsilinszky E. út	hatsz: 175
leírás:	Egyhajós, É-D-i tájolású, nyeregetővel fedett. Szentélyzáródása egyenes, a torony a tömeg elé ugrik, a kápona belsejét a zárt toronyaljonkeresztül lehet megközelíteni. A toronysisak fémfedésű, gúla alakú, a tornyot a falkoronáról átfutó koronázópárkány díszíti. A sarkokon sarokrizalitok készültek zárófejezettel. Az ablakok félköríves záródásúak.	
jellemzői, értékei:	Tömegforma, homlokzat, anyaghasználat, nyílászárók, színezés, harang, enteriőr, belső berendezések és tartozékok. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme:
datálása	1909. Felújítva 2009 és 2014-ben.	

1.3.8. táj- és kertépítészeti alkotás, egyedi tájérték, növényzet

		
megnevezése:	Az év fája	
címe:	Kastélypark	hrsz: 1463/3

		
megnevezése:	Strand és kemping	
címe:	Sénig Ferenc u. 2.	hrsz: 1463/4

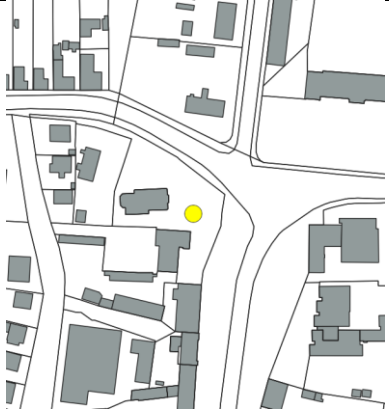
		
megnevezése:	Panoráma a Juliánhegyről	
címe:	Juliánhegy, a haranglábtól nyugatra	hrsz:

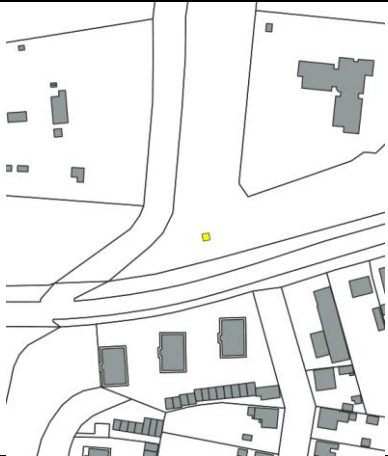
		
megnevezése:	Játszótér és park	
címe:	Bajcsy-Zsilinszky u. északi oldala	hrsz:

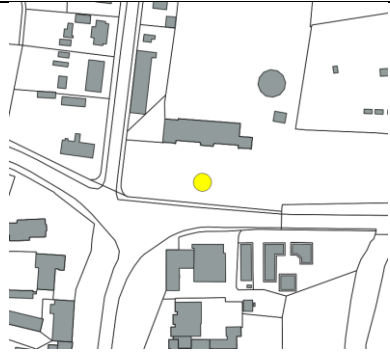
		
megnevezése:	Béci-patak és a Nepomuki Szent János szobor	
címe:	Bajcsy-Zsilinszky u. északi oldala	hrsz: 1668/5

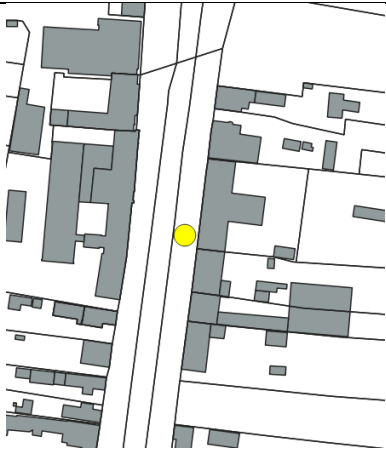
		
megnevezése:	Tájrészlet	
címe:	József Attila utcától délre	hrsz:

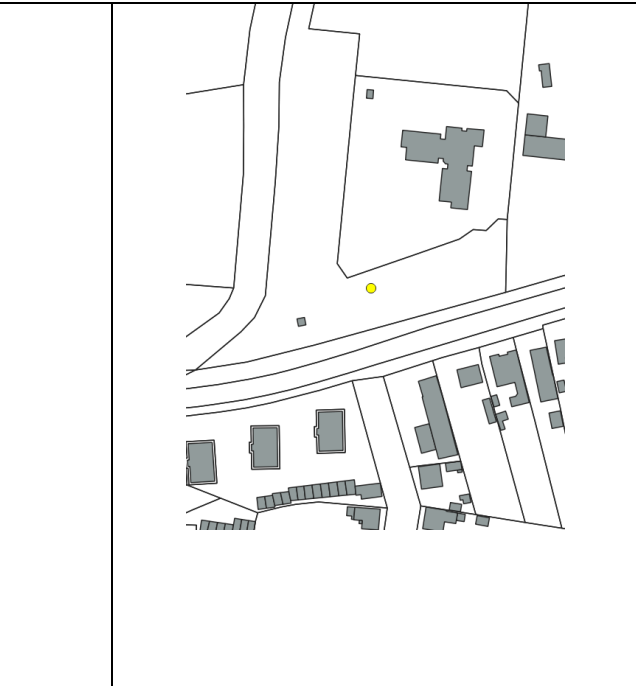
1.3.9. szobor, képzőművészeti alkotás, utcabútor

		
megnevezése:	Az I. világháborús hősök emlékműve	
címe:	Szabadság tér 13.	hrsz: 1289
leírása:	A Pro Patria 1914-18 feliratú emlékmű három település hősi halált halt lakosainak állít emléket a fő téren. A fegyverére támaszkodó katona lépcsőzetes talapzaton áll. A felfelé keskenyedő masszív posztamentumra a községek halottainak a névsorát vésték. A kissé megkopott listák balról Béc, elől Letenye, jobbról Egyeduta hőseit sorolják fel	
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása, plasztikai értékei. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
datálása:	Füredi Richárd szobrász, Árvay József építész 1925.	

		
megnevezése:	A II. világháború áldozatainak emlékműve	
címe:	Bajcsy-Zsilinszky Endre u. északi oldala	hrsz: 1668/5
leírás:	Lépcsős talapzaton kőburkolatú falban elhelyezett fekete gránit emléktáblák vésett betűkkel. A Középmezőben íves lécpárkány alatt a Szent Korona.	
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása, plasztikai értékei. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés, védelem).	Védelme:
datálása:	XX. század	

 		
megnevezése:	Kossuth emlékoszlop	
címe:	Szabadság tér 15.	hrsz: 1459
leírása:	A volt honvédek kezdeményezésére az országban elsők között állították fel a község főterén Kossuth emlékoszlopát. A teret az 1950-es évek végén átrendezték, ekkor került az emlékmű a Szapáry-Andrássy-kastély parkjába. A lépcsős talapzaton álló szürke gránit obeliszket a nagykanizsai Hild Ferenc műkőfaragó mester készítette. Felső részére két babérágat véstek. A felirat szövege: Kossuth Lajos / 1802-1894 / Letenye szabad népe / A szabadság atyjának / A szabadság előtt leborul a nemzet. 2018-ban felújították az emlékoszlopot és talapzatát, egyben rendezték a környezetét is. A talapzatra fekete gránittábla került fel, mely az 1848-49-es forradalom és szabadságharc letenyei és egyedutai hősi halottainak nevét sorolja fel.	
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
datálása:	Hild Ferenc kőfaragó - 1894.	

 		
megnevezése:	Kossuth szobor	
címe:	Kossuth u. 10.	hrsz: 1215/5
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása, plasztikai értékei. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés, védelem).	Védelme: -
datálása:	XX. század	

		
megnevezése:	Felszabadulási emlékmű	
címe:	Bajcsy-Zsilinszky Endre u.	hrszt: 1668/5
leírása:	Szabolcs Péter alkotása – álló figura felfelé nyújtózó karokkal.	
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
datálása:	1972.	

		
megnevezése:	Kossuth szobor	
címe:	Bajcsy-Zsilinszky Endre u., az általános iskola udvarán	hrszt: 1668/2
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
datálása:	XX. sz.	

		
megnevezése:	Szent Orbán szobor	
címe:	Julián hegy	hrsz:
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
datálása:	XX. század	

		
megnevezése:	Angyalfigura	
címe:	Zajki-hegy	hrsz:
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása, plasztikai értékei, eredeti, bizonyíthatóan hiteles színezése, a kiegészítések kivételével. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
datálása:	XX. század	

		
megnevezése:	Útmenti kereszt 1.	
címe:		hrszt:
leírás:	Hármas szerkezeti tagolású kő feszület, a lábazati alsó részen két boltíves fülkében szoboralakok, alatta felirat, középrészen a Szűzanya szobra, a kereszten a megfeszített Krisztus, feje felett felirat, a párkányok egyszerű építészeti tagozatok, a kereszt éle 45 fokban lemetszett, a keresztszárak vége karéjosan záródik. A szoboralakok merevek, a ruházatok megformálása egyszerű. Színezése a közelmúlt terméke: differenciálatlan, festés, gyenge műkedvelői munka.	
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása, plasztikai értékei, eredeti, bizonyíthatóan hiteles színezése, a kiegészítések kivételével. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
datálása:	XX. század eleje	
helyreállítási javaslat	Konzerválás, pótlások elvégzése, kiegészítések eltávolítása, hiányzó elemek rekonstrukciója, festés hiteles rekonstrukciója,	

		
megnevezése:	Útmenti kereszt 2.	
címe:	Zajki-hegy	hrszt:
leírás:	Hármas szerkezeti tagolású kő feszület, középrészen a Szűzanya szobra, a kereszten a megfeszített Krisztus, feje felett felirat, a párkányok egyszerű építészeti tagozatok, a kereszt éle 45 fokban lementszett, a keresztszárak vége karéjosan záródik. A szoboralakok merevek, a ruházatok megformálása egyszerű. A keresztet mázolt fémkerítés veszi körül.	
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása, plasztikai értékei, eredeti, bizonyíthatóan hiteles színezése, a kiegészítések kivételével. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
felirata és datálása:	„ZAJK HEGYZÉG 1845”	
helyreállítási javaslat	Konzerválás, pótlások elvégzése, kiegészítések eltávolítása, hiányzó elemek rekonstrukciója, festés hiteles rekonstrukciója,	

2023.

korábbi fotó

megnevezése:	Útszéli kereszt 3.	
címe:	Letenye és Zajk közötti út	hrsz: 0336/2
leírás:	Kőkereszt, a lábazati részén két vájatokkal díszített pilaszter közé fogott, íves (neoreneszánsz hatású) fülkében Szűzanya szobra áll, a kereszten a megfeszített Krisztus, feje felett felirat, a párkányok egyszerű építészeti tagozatok, a kereszt éle 45 fokban lementszett, a keresztszárak vége csigavonalakkal záródik. Színezése a közelmúlt terméke: differenciálatlan festés, gyenge műkedvelői munka. A kerítését eltávolították.	
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása, plasztikai értékei, eredeti, bizonyíthatóan hiteles színezése, a kiegészítések kivételével. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
datálása:	XIX. sz vége, XX. sz. eleje.	
helyreállítási javaslat	Konzerválás, pótlások elvégzése, kiegészítések eltávolítása, hiányzó elemek rekonstrukciója, festés hiteles rekonstrukciója, kerítés helyreállítása fából.	

		
megnevezése:	Útmenti kereszt 4.	
címe:	Damjanich utca és Csíki utca kereszteződése	hrsz:
leírás:	Hármas szerkezeti tagolású kő feszület, a lábazati alsó mezőben csavart, díszes levele szoszlopfőekkel ellátott sarokoszlopok között Mária Magdolna, a középrészen a Szűzanya szobra, a kereszten a megfeszített Krisztus, feje felett felirat, a párkányok egyszerű építészeti tagozatok, keresztszárak vége karéjosan záródik. A szoboralakok merevek, a ruházatok megformálása egyszerű. Színezése a közelmúlt terméke: differenciálatlan festés, gyenge műkedvelői munka.	
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása, plasztikai értékei, eredeti, bizonyíthatóan hiteles színezése, a kiegészítések kivételével. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
felirata és datálása:	„Szent Háromság tiszteletére /emelte/ Kapoli Pál családja Bécz Község javárástén dicséretére emeltetett 1890”	
helyreállítási javaslat	Konzerválás, pótlások elvégzése, kiegészítések eltávolítása, hiányzó elemek rekonstrukciója, festés hiteles rekonstrukciója,	

	térképrészlet	
megnevezése: Útszéli kereszt 5.		
címe:	Bajcsy-Zsilinszky és Béc u. sarka	hrs:
leírás:	Hármas szerkezeti tagolású kő feszület, a lábazati részben a Szűzanya szobra, a középső mezőben felirat, a kereszten a megfeszített Krisztus, feje felett felirat, a párkányok egyszerű építészeti tagozatok, a kereszt éle 45 fokban lementszett, a keresztszárak vége karéjosan záródik. Színezése a közelmúlt terméke: differenciálatlan festés, gyenge műkedvelői munka.	
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása, plasztikai értékei, eredeti, bizonyíthatóan hiteles színezése, a kiegészítések kivételével. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
felirata és datálása:	„Isten dicsőségére állíttatta BÉCZ község 1907”	
helyreállítási javaslat	Konzerválás, pótlások elvégzése, kiegészítések eltávolítása, hiányzó elemek rekonstrukciója, festés hiteles rekonstrukciója,	

		
megnevezése:	Temetői kereszt 6.	
címe:	Bajcsy-Zsilinszky út, temető	hrs: 175
leírás:	Hármas szerkezeti tagolású kő feszület, a lábazati részén ívesen lekerekített mezőben felirat, a középrészen a Szűzanya szobra, a kereszten a megfeszített Krisztus, feje felett felirat, a párkányok egyszerű építészeti tagozatok, a kereszt éle 45 fokban lemeztett, a keresztszárak vége kockafejes kialakítású. A szoboralakok merevek, a ruházatok megformálása egyszerű. Színezése a közelmúlt terméke: differenciálatlan festés, gyenge műkedvelői munka.	
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása, plasztikai értékei, eredeti, bizonyíthatóan hiteles színezése, a kiegészítések kivételével. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
datálása:	1841	
helyreállítási javaslat	Konzerválás, pótlások elvégzése, festés hiteles rekonstrukciója,	

		
megnevezése:	Temetői kereszt 7.	
címe:	Egyeduta, Rákóczi Ferenc utca	hrsz: 895
leírás:	Hármas szerkezeti tagolású kő feszület, a lábazati részén neogótikus fülkében felirat, a középrészen a Szűzanya szobra, a kereszten a megfeszített Krisztus, feje felett felirat, a párkányok egyszerű építészeti tagozatok, a kereszt éle 45 fokban lemetszett, a keresztszárak vége karéjosan záródik. A szoboralakok merevek, a ruházatok megformálása egyszerű. Színezése a közelmúlt terméke: differenciálatlan, festés, gyenge műkedvelői munka.	
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása, plasztikai értékei, eredeti, bizonyíthatóan hiteles színezése, a kiegészítések kivételével. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
felirata és datálása:	„EGYEDUTA” XIX. sz. vége, XX. sz. eleje	
helyreállítási javaslat	Konzerválás, pótlások elvégzése, kiegészítések eltávolítása, hiányzó elemek rekonstrukciója, festés hiteles rekonstrukciója,	

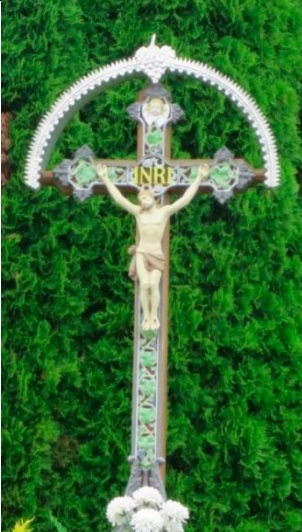
		
megnevezése:	Útmenti kereszt	
címe:	Zajki-hegy	hrsz:
leírás:	Kőkereszt, a lábazatán fülkében a Szűzanya szobra, a kereszten a megfeszített Krisztus, feje felett felirat, a párkányok egyszerű építészeti tagozatok, a kereszt éle 45 fokban leemetszett, a keresztszárak vége karéjosan záródik. A szoboralakok merevek, a ruházatok megformálása egyszerű. Színezése a közelmúlt terméke: differenciálatlan, festés, gyenge műkedvelői munka.	
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása, plasztikai értékei, eredeti, bizonyíthatóan hiteles színezése, a kiegészítések kivételével. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
felirata és datálása:	„Isten dicsőségére emeltette VADLJA TAMÁS és neje KISS MÁRIA 1906.”	
helyreállítási javaslat	Konzerválás, pótlások elvégzése, kiegészítések eltávolítása, hiányzó elemek rekonstrukciója, festés hiteles rekonstrukciója,	

		
megnevezése:	Útmenti kereszt 9.	
címe:		hrsz:
leírás:	Hármas szerkezeti tagolású kő feszület, a lábazati részen díszes neogót mezőben felirat, és a sírbatétel jelenete, a középrészen a Szűzanya szobra, a kereszten a megfeszített Krisztus, feje felett felirat, a párkányok egyszerű építészeti tagozatok, a keresztszárak vége kockafejes kialakítású. A szoboralakok merevek, a ruházatok megformálása egyszerű. Színezése a közelmúlt terméke: differenciálatlan festés, gyenge műkedvelői munka.	
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása, plasztikai értékei, eredeti, bizonyíthatóan hiteles színezése, a kiegészítések kivételével. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
felirata és datálása:	„Ihnách épülésére buzgóságból emeleh Tamás Fernc és neje Andor Katalin 1864”	
helyreállítási javaslat	Konzerválás, pótlások elvégzése, kiegészítések eltávolítása, hiányzó elemek rekonstrukciója, festés hiteles rekonstrukciója,	

		
megnevezése:	Útmenti kereszt 10.	
címe:	Egyeduta, Rákóczi és Eötvös utca kereszteződése	hatsz: 793
leírás:	Hármas szerkezeti tagolású kő feszület, a lábazati részén felirat, a középrészen a Szűzanya szobra, a kereszten a megfeszített Krisztus, feje felett felirat, a párkányok egyszerű építészeti tagozatok, a keresztszárak vége karéjosan záródik. A szoboralakok merevek, a ruházatok megformálása egyszerű.	
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása, plasztikai értékei, eredeti, bizonyíthatóan hiteles színezése. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
felirata és datálása:	„Emeltette EGYEDUTA részére Tóth János községbíró 1858-ban”	

		
megnevezése:	Útmenti kereszt 11.	
címe:	Petőfi S. u. 106. előtt	hrsz:
leírás:	Hármas szerkezeti tagolású kő feszület, a lábazati részen felirat, a középrészen a Szűzanya szobra, tőle balra Mária Magdolna, jobbra János apostol a kereszten a megfeszített Krisztus, feje felett felirat, a párkányok egyszerű építészeti tagozatok, a keresztszárak vége díszes karéjokkal záródik. A szoboralakok merevek, a ruházatok megformálása egyszerű.	
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása, plasztikai értékei, eredeti, bizonyíthatóan hiteles színezése, a kiegészítések kivételével. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
felirata és datálása:	„ISTEN DICSŐSÉGÉRE EMELTETTE KURUCZ ISTVÁNNÉ 1930”	
helyreállítási javaslat	Konzerválás, pótlások elvégzése, kiegészítések eltávolítása, hiányzó elemek rekonstrukciója, festés hiteles rekonstrukciója,	

		
megnevezése:	Kőfeszület 12	
címe:	Szabadság tér 13.	hrszt: 1289
leírás:	Hármas szerkezeti tagolású kő feszület, a lábazati alsó ívesen lekerekített sarkú mezőben felirat, a középrészen a Szűzanya szobra, a kereszten a megfeszített Krisztus, feje felett felirat, a párkányok klasszikus építészeti tagozatok, a keresztszárak vége „kockafejes” kialakítású. A szoboralakok merevek, a ruházatok megformálása egyszerű. Színezése a közelmúlt terméke: differenciálatlan, festés, gyenge műkedvelői munka.	
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása, plasztikai értékei, eredeti, bizonyíthatóan hiteles színezése, a kiegészítések kivételével. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
felirata és datálása:	„Állíttatta TAMÁS FERENC 1888-ban”	
helyreállítási javaslat	Konzerválás, pótlások elvégzése, kiegészítések eltávolítása, hiányzó elemek rekonstrukciója, festés hiteles rekonstrukciója,	

		
megnevezése:	Út menti feszület 13.	
címe:		hrsz:
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása, plasztikai értékei, eredeti, bizonyíthatóan hiteles színezése, a kiegészítések kivételével. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
datálása:	XX. század	

		
megnevezése:	Feszület 14.	
címe:	Öreghegy, a Boldog Buzád kilátó mellett	hrsz:
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása, plasztikai értékei, eredeti, bizonyíthatóan hiteles színezése, a kiegészítések kivételével. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
datálása:	XX. század	

		
megnevezése:	Kőfeszület 15.	
címe:	Rákóczi Ferenc u. 164.	hrsz: 700
leírás:	Hármas szerkezeti tagolású kő feszület, a lábazati részén felirat, a középrészen a Szűzanya szobra, a kereszten a megfeszített Krisztus, feje felett felirat, a párkányok klasszikus építészeti tagozatok, a keresztszárak vége volutás kialakítású. A szoboralakok merevek, a ruházatok megformálása egyszerű.	
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása, plasztikai értékei, eredeti, bizonyíthatóan hiteles színezése, a kiegészítések kivételével. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
datálása:	1905	
helyreállítási javaslat	Konzerválás, pótlások elvégzése, festés hiteles rekonstrukciója,	

megnevezése:	Kőfeszület 16.	
címe:		hrsz:
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása, plasztikai értékei. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
felirata és datálása:	XX. század	

		
megnevezése:	Kőfeszület 17.	
címe:		hrsz:
leírás:	Hármas szerkezeti tagolású kő feszület, a középrészen a Szűzanya szobra, a kereszten a megfeszített Krisztus, feje felett felirat, a párkányok klasszikus építészeti tagozatok, a keresztszárak vége karéjosan záródik.	
jellemzői, értékei:	Anyaga, formai kialakítása, plasztikai értékei, eredeti, bizonyíthatóan hiteles színezése, a kiegészítések kivételével. Az értékvédelem a tágabb környezetével együtt értendő (rálátás, megközelítés).	Védelme: -
felirata és datálása:	XIX. század vége, XX. század eleje	
helyreállítási javaslat	Konzerválás, pótlások elvégzése, kiegészítések eltávolítása, hiányzó elemek rekonstrukciója, festés hiteles rekonstrukciója,	

2. A rendezés során tervezett változások hatáselemzése

2.1. A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változások ismertetése

Az értékleltárban szereplő elemek közül a relevánsan várható tervezett változások az alábbiak lehetnek:

- a fészületek, emlékművek, szobrok felújítása
- a fa fészületek állagjavítása, faanyag védelme, konzerválása
- a kápolnák, templom külső-belső felújítása
- lakó- és intézményi épületek felújítása, korszerűsítése

Konkrét változtatások rövid- és középtávon előre nem tervezettek, az elemek állapota határozza meg, hogy milyen beavatkozásra van szükség.

Az értékleltárban szereplő egyes elemek tekintetében változások nem tervezettek. A helyi építési szabályzatban megállapított építési övezetek vagy övezetek beépítési előírásai (melybe az elemek tartoznak), továbbá a helyi védett elemekre vonatkozó településképi követelmények biztosítják az értékek fennmaradását, mely nagyban függ a tulajdonos által elvégzendő karbantartási munkálatok megvalósulásától.

2.2. A 2.1. pontban szereplő változások hatásai

A közterületi fészületek, emlékművek, szobrok felújítása, faanyagvédelme az értékes elemek élethosszát növelik meg.

A magánterületeken, magántulajdonban lévők felújítását csak ösztönözni tudja az önkormányzat, ezek karbantartása, felújítása elmaradhat, ami a pusztulásukhoz vezethet.

A kápolnák tatarozása, felújítása folyamatos feladatot jelent, a karbantartási munkálatok az emlékek értékét nem befolyásolják hátrányosan, állaguk megóvása az épületek élethosszát növelik meg.

A lakóépületek felújítása során a tulajdonosok nehezen vehetők rá az épületek értékét adó homlokzat, nyílászárók, tetőforma, fedőanyag, egyéb értéket képező elemek eredetivel azonos felújítására vagy cseréjére. Önkormányzati hozzájárulás nélkül veszélybe kerül az épített érték építészeti értékeinek megőrzése.

2.2.1. a régészeti örökségre

Letenye településterve 18 fejlesztési akcióterületet tartalmaz. A tervezett változtatások részben már kialakult, beépített vagy korábban bolygatott területek újrahaznosítására, részben jelenleg mezőgazdasági művelés alatt álló területek lakó-, gazdasági, turisztikai, sport- és intézményi célú fejlesztésére irányulnak. A régészeti örökségre gyakorolt hatás ezért elsősorban nem a tervi kijelölésből, hanem a fejlesztések későbbi megvalósításához kapcsolódó földmunkákból adódhat.

A fejlesztési akcióterületek, a helyrajzi számok és a régészeti lelőhelyek nyilvántartási adatainak összevetése alapján három akcióterületen állapítható meg közvetlen régészeti érintettség. Az R-3 jelű gazdaságfejlesztési terület érinti a Letenye, Lapuleveles-dűlő (28848) nyilvántartott régészeti lelőhelyet, az R-5 jelű településközpont-fejlesztési terület pedig a Letenye, Fő tér (40247) nyilvántartott régészeti lelőhely területére esik. A K-6 jelű turisztikai fejlesztési akcióterület érinti a 2026-ban azonosított Letenye, Béc utcától Ny-ra elnevezésű új régészeti lelőhelyet. Az R-4 jelű településközpont-fejlesztési terület a Letenye, Hegymező-dűlő II. (45158) nyilvántartott régészeti lelőhelyet nem érinti, de annak 200 méteres környezetébe esik.

A közvetlenül érintett lelőhelyeken a fejlesztésekhez kapcsolódó épületalapozás, út- és parkolóépítés, közműfektetés, tereprendezés, burkolatbontás és egyéb talajbolygatás régészeti objektumok, rétegek és leletek sérülését vagy pusztulását okozhatja. A régészeti kockázat mértékét ezért nem önmagában a tervezett területfelhasználás, hanem a konkrét beruházás műszaki tartalma, elhelyezkedése és földmunkaigénye határozza meg.

A Letenye, Fő tér lelőhely régészeti szempontból különösen érzékeny terület, ahol római kori települési jelenségek, valamint Árpád-kori templomhoz kapcsolódó temetkezések ismertek. A tervezett köztérfejlesztés során a burkolatbontással, közműépítéssel vagy egyéb mélyebb földmunkával járó beavatkozások közvetlenül veszélyeztethetik a fennmaradt régészeti emlékeket.

A Letenye, Béc utcától Ny-ra elnevezésű új lelőhelyet a 2026. május 18-án végzett régészeti terepbejárás során előkerült római kori és középkori kerámiatöredékek alapján lehetett azonosítani és lehatárolni. A K-6 jelű akcióterületen tervezett üdülőépületek, utak, parkolók és kapcsolódó infrastruktúra kialakítása a lelőhely

területét közvetlenül érintheti, ezért a régészeti örökség megőrzését már a fejlesztés tervezése során figyelembe kell venni.

A Letenye, Hegymező-dűlő II. lelőhely és az R-4 jelű akcióterület között közvetlen területi átfedés nem áll fenn. A lelőhely közelsége miatt azonban a fejlesztéshez kapcsolódó földmunkák tervezése során a régészeti érintettség lehetőségét figyelembe kell venni.

A többi fejlesztési akcióterület esetében a rendelkezésre álló nyilvántartási és helyrajzi számos adatok alapján közvetlen régészeti lelőhely-érintettség nem volt igazolható. Ez azonban nem jelenti a régészeti emlékek jelenlétének teljes kizárását, mivel Letenye közigazgatási területének régészeti topográfiája csak részben ismert. A régészeti lelőhelyet nem érintő fejlesztési területeken is számolni kell korábban ismeretlen régészeti emlékek előkerülésének lehetőségével, különösen ott, ahol a terepi vizsgálat nem, vagy csak korlátozottan volt elvégezhető.

A nyilvántartott és az újonnan azonosított régészeti lelőhelyeket a földmunkával járó fejlesztésekkel lehetőség szerint el kell kerülni. Amennyiben a lelőhely megőrzése a beruházás helyének vagy műszaki tartalmának módosításával nem biztosítható, a veszélyeztetett területrészen a hatályos jogszabályok szerinti régészeti feladatellátást kell biztosítani.

Nagyberuházás esetén a Kötv. 23/C. §-ában foglaltak szerint előzetes régészeti dokumentációt kell készíteni. Ennek keretében – a jogszabályban meghatározott kivételekkel – próbafeltárást kell végezni. Az előzetes régészeti dokumentáció záródokumentumát képező feltárási projektterv határozza meg a nagyberuházáshoz kapcsolódó régészeti feladatellátás módját, mértékét és területi szakaszait.

A régészeti lelőhelyeken kívül tervezett beruházások esetében azonban felhívom a földtulajdonosok, a beruházók és a kivitelezők figyelmét, hogy ha földmunkák közben régészeti korú emlék vagy lelet kerül elő, a munka felelős vezetője köteles a tevékenységet azonnal abbahagyni, és értesítenie kell a Zala Vármegyei Kormányhivatal Építésügyi, Örökségvédelmi, Mérésügyi és Műszaki Biztonsági Főosztály Építésügyi és Örökségvédelmi Osztályát, illetve a régészeti tevékenység elvégzésére jogosult intézménynek (Thúry György Múzeum, 8800 Nagykanizsa, Fő út 5.) azt haladéktalanul bejelenteni. A feltárássra jogosult intézmény intézkedéséig köteles a tevékenységet szüneteltetni, továbbá a helyszín és a lelet őrzéséről – a felelős őrzés szabályai szerint – gondoskodni.

A régészeti örökség hosszú távú megőrzése érdekében irányadó, hogy a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 9. §-a szerint a régészeti lelőhelyek területét – a fenntartható használat elvének figyelembevételével – csak olyan mértékben lehet igénybe venni, hogy a lelőhelyek állománya ne csökkenjen, illetve eredeti összefüggéseik jelentősen ne károsodjanak. A törvény 10. §-a alapján a régészeti örökség elemeit lehetőség szerint eredeti lelőhelyükön, eredeti állapotukban és eredeti összefüggéseikben kell megőrizni; a régészeti lelőhelyek védelmére irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző, szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenniük.

2.2.2. a történeti településre, település- és tájszerkezetre

Az egyes elemek fenntartása, állagmegóvása, karbantartása vagy felújítása kedvező a történeti településre, mert a fennmaradó elemek egy letűnt társadalom fennmaradt elemei, a történelem egy-egy lenyomta, mely a helyi identitástudatot erősíteni tudja. Az elemek nincsenek hatással a település- és tájszerkezetre.

2.2.3. a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre

A műemléki értékekre a tervezett módosítások nincsenek hatással, a műemlékektől távol helyezkednek el.

3. Értékvédelmi terv

3.1. az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények

A védendő utcaképek meghatározása

Az utcakép a település képének meghatározója, ezért védelme a hagyományos településkép megőrzésének biztosítója. Fontos a sajátos utcavonal és beépítési vonalak megőrzése. Az utcakép védelme a telkek méretének, a beépítés ritmusának megőrzésével, a házak léptékének betartásával külön megterhelés nélkül alkalmas e célra.

Nincs olyan értékes utcakép a városban, melynek védelméről rendelkezni kellene.

Településképi helyi védelem

A települési értéktár számba veszi a város jellegzetes építményeit. Az értéktárban feltüntettük a helyi településképi védelemre javasolt architektúrákat, szobrokat (keresztek), stb.

Az értéktár alapján a védelemre érdemes értékek a helyi településképi védelmét is magába foglaló helyi építési szabályzat rendelet mellékletébe kerülnek ill. a jelenlegi rendelet felülvizsgálatával kerülhet be.

3.2. az önkormányzati feladatok meghatározása

Jogalkotás jellegű tevékenység

A törvényi előírás alapján a Településképi Arculati Kézikönyv (TAK) felülvizsgálata/gondozása a hatástanulmány alapján. A TAK és e hatástanulmány alapján helyi településképi védelmi rendelet kiegészítése, utcakép védelem megjelölése. Az utcakép védelmi javaslatoknak és a hagyományos faluképre jellemző lakóépületek fejlesztési javaslatainak szabályozási tervekbe való beépítése.

Örökségvédelmi tevékenység

- A Településképi Arculati Kézikönyv ismertetése és közreadása a helyi emberek széles körében (pl.: honlapra való feltöltés)
- A helyi védelem kihirdetése és a fejlesztési lehetőségek ismertetése
- Pályázati támogatási lehetőségek keresése, megteremtése a helyi utcaképi és egyedi védelem alatt álló épületek felújításához
- Zöldterületek és közterületek szabadtér építészeti tervezés alapján való fejlesztése, gondozása